

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

מפגשים
עם רבנים
על המהפכה
הרביעית

מוסף מיוחד

מהי גדלות מוחין? להשפיע במאה אחוז, בלי שום אינטרסים, לצאת
ממצרים, מכל המצרים שלך, מהאני שלך, ולהשפיע למישהו אחר

[מתוך השיעור 'להשפיע בגדול']

◆ גיליון חג מורחב ◆

פסח ה'תשפ"ב

פסח ה'תשפ"ב

- 40** **הניגון החסידי**
ניגון מספר 512
ניגון מכ"ד אלול תשפ"א
- 41** **"מזמור לתודה"**
מכתב לקראת ח' ניסן
עבודת השמחה וההודאה
- 42** **חק החמץ וחק הפסח**
מלכות ישראל – תיקון המדינה
קרוב הפסח בזמן חרותנו
- 43** **הסיפור החסידי**
רבי יצחק מסקווירא
הדרך לגילוי אליהו
- 44** **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
ניחום לע"נ גור-אריה בן יאיר,
קונפליקט בין המח והלב בנוגע
ללימודים אקדמיים
- 45** פֶּאָזֶמֶן לְיִשְׂרָאֵל
דְּלוּגִים שְׁל אֶהְיֶה
רְזִי יִלְמַד אוֹתָנוּ אֵיךְ לְקַחַת תְּנוּפָה
וּלְדַלֵּג
- 04** **אבא ענק**
נקודה מעובדת
לתת לילדים את המח, את העינים,
את הלב ואת הפה
- 05** **להשפיע בגדול**
שיעור משבת הגדול
הדרך להפוך למשפיע
- 10** **מתנות לארבעת הבנים**
יו"ט של פסח תשפ"א
איך להכיל את ארבעת הבנים ולתת
לכל אחד את ה'מתנה' שלו
- 17** **דם ואש ותימרות עשן**
שיעור בספר יואל פרק ג'
שורשי עשר המכות וגילוי שלשת
חלקי התורה
- 21** **התפשטות האמונה**
סעודת משיח תשפ"א (ח"ב)
גילוי עיקרי האמונה בחגים
- 27** **"שמאל דוחה וימין מקרבת"**
במהפכה הרביעית
מפגש עם הרב דניאל צפון וניר מנוסי
האיזון הנכון ביחס למבקשים להתקרב
לעם ישראל
- 33** **"הודיעו בעמים"**
מפגש עם הרב שמואל אליהו שליט"א
דיון בשאלות יסוד בנוגע למהפכה
הרביעית

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים | לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il | עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צד אביחיל | התאמת עיצוב: ענבל ציק
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום ופסח כשר ושמח לכל קוראי **נפלאות** בתוך כל **בית ישראל**. לפניכם גליון חגיגי ומורחב, מלא וגדוש, **לפסח, מהחג הראשון עד שביעי של פסח** (וגם השבת שאחריו). נפתח ב**שיעור קצר וטרי** משבת הגדול (יום שחרורו של הרב מהכלא), העוסק ב**תכונות המשפיע** ה'גדול' – המקטין את עצמו ומתמסר להשפעה.

משם ל**שיעור יסודי וחשוב על חינוך** (עליו מבוססת גם ה**נקודה המעובדת**) – שיעור שמלמד את האבא להיות "האדם הגדול בענקים", היודע **להעניק לכל אחד מארבעת הבנים את מה שהוא צריך**. שיעור חובה לכל הורה. אחריו שיעור קצרצר, ה**ממתיק את ה"דם ואש ותימרות עשן"** שבהגדה ומתרגם אותם לשלש תורות שיש להשפיע לעולם כולו ('המהפכה הרביעית', שחוזרת שוב ושוב בהמשך הגליון).

השיעורים ה'רגילים' חותמים בחתיכה הראויה להתכבד **מסעודת משיח אשתקד**. זהו שיעור מיוחד, הבלול **מיסודות האמונה הפשוטים וסודות קבלה עמוקים** – שיעור המתחיל מהאמונה של פסח, אך מתפשט הלאה אל ספירת העומר, עד שבועות וגם הלאה לסוכות. קחו את הזמן ללמוד אותו בנחת.

החלק הבא הוא מעין **מוסף חריגי** – שני **מפגשים מרתקים** העוסקים בהפצת התורה לגויים. מפגש עם יהודי מיוחד העוסק בהפצה לדוברי ספרדית, ה**דן ביחס בין "שמאל דוחה" ל"ימין מקרבת" ביחס ללומדי התורה מקרב האומות**, ומפגש מחמם לב, בבחינת **"כינסו לצדיקים טוב להם וטוב לעולם"**, עם הרב **שמואל אליהו** שליט"א העוסק ב**בשורת ההפצה לאומות**.

בחלק המדורים, מלבד הדברים הרגילים, ישנו **מכתב טרי שכתב הרב לכבוד ח' ניסן** – העוסק ב**עבודת ההודיה לה'**. עם הכוונה המיוחדת שיש בו ל"מזמור לתודה" תצטרכו להתאפק עד לשבוע שאחרי פסח... כשחוזרים לומר אותו בתפלה.

המערכת שולחת את ברכתה – ברכת **מזל טוב מזל טוב – לעורך הגליון** המסור ולב"ב לרגל הולדת הבן, **מנחם מענדל יהושע** שי' **מויאל**. שיזכו לגדלו בשמחה ומרוב כל לתורה לחופה ולמע"ט יחד עם כל אחיו ואחיותיו.

וברוח הגליון החגיגי, יש לנו ביצועים נפלאים לשני ניגונים חדשים. הראשון – ניגון **'אשא עיני'** של הרב על **הפרק החדש של הרבי** [ניגון 438 שהופיע בגליון הקודם] – בביצועו של יוסף גוטמאן לויט. bit.ly/esa-einai הניגון השני – **'לא מגיע לי כלום'** – ניגון של אילון הייטנר **שנולד בעקבות מענה שהתפרסם כאן בגליון** שלח תש"פ. bit.ly/3EawEHV

שבת שלום, פסח כשר ושמח וגאולה שלמה,

המערכת

אשא עיני

לא מגיע לי כלום

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

אבא ענק

חינוכו (לפחות חצי שעה ביום...); הוא צריך לתת לילד את העיניים – להסתכל עליו במבט אוהב ומצמיח, שגם משייח בתשומת-לב על כל פרט בחייו ובהתנהגותו; כמובן, הוא צריך לתת לילד את הלב – לאהוב אותו ולהרגיש את כל מה שעובר עליו; וכמובן, אי אפשר לוותר על "והגדת לבנך" כפשוטו – צריך לתת לילד את הפה, פשוט לדבר אליו ואיתו ככל שנדרש.

בפרט, לכל אחד מארבעת הבנים צריך לתת את המתנה המותאמת לו, ולשם כך צריך קודם כל לדעת להנות מאופיו המיוחד של כל ילד – לא רק של החכם, אלא גם של התם, של השאינו יודע לשאול ואפילו של הרשע. רק כשמתענגים על הילד ניתן להעניק לו בטוב ובשלמות את מה שהוא זקוק לו, ורק אז גם הילד יהיה מסוגל לקבל את המענק ולהתענג עליו (ולא לחשוב שהמתנה היא בעצם הטחת-בקורת, מתוך אי-קבלת אופיו המיוחד, וממילא להאטם לחלוטין להשפעה).

האבא שמרגיש שהבן החכם 'מבין אותי' מעניק לו את מוחו. בבן הרשע, ההולך אחר עיניו, הוא מזהה את הדרושה הקיומית "רצוננו לראות את מלכנו" – ומעניק לו "עיניים לראות" במבט חודר ואמיתי. בבן התם הוא רואה את תמימות הלב, "לב טוב" הכולל בכח את כל המעלות, ונותן לו "לב חכם" לגלות את אותן מעלות. בבן שאינו יודע לשאול מרגישים ההורים את חומד הגלם הפשוט, המתמסר לכל עיצוב, ומעניקים לו את הפה שלהם – "את פתח לו" פה להביע ולפתח את עצמו בצורה המיטיבת.

מצות "והגדת לבנך" בליל הסדר היא, במובן מסוים, יסוד החינוך של כל השנה. "כנגד ארבעה בנים דברה תורה, אחד חכם, אחד רשע, אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול" – כל ילד הוא עולם מלא, שלם ומיוחד בפני עצמו, ועל ההורים לדעת להתייחס לכל אחד מילדיהם השונים וההפוכים באופן המתאים לו. כיצד יכול אבא אחד להכיל עולמות שונים ומנוגדים ולתת לכל אחד את המענה הדרוש לו?

על כל אבא ללמוד מאבינו הראשון, אברהם, אשר נקרא "האדם הגדול בענקים". כשהאבא מאמץ את תכונת החסד וההשפעה של אברהם אבינו, 'הגדול במעניקים', בגשמיות וברוחניות, הוא נעשה גדול יותר מכל 'בני הענק' המסתובבים בביתו ומסובים של שולחנו – גדול מספיק כדי להתמודד עם כל אחד מארבעת ילדיו ולחבר אותם יחד למשפחה אחת גדולה (בסוד "קרית ארבע היא חברון" – ראשית קנין אברהם בארץ ישראל). לשם כך, בליל הסדר וגם בכל השנה, לא די לדבר עם הילדים מן השפה ולחוץ – צריכים להעניק להם מתנות ממשיות, הרמוזות במנהגי-ישראל לתת לילדים מתנות-אפיקומן. אך כמובן, העיקר איננו המתנות הנרכשות בכסף, אלא ההתמסרות של הורים המעניקים לילדים את עצמם:

בכלל, אבא צריך לתת לילד את המח- הראש – לתת עליו את דעתו ולחשוב על

שיעור

מהי שליחות?

להשפיע בגדול

קיצור מהלך השיעור

בשיעור קצר שמסר הרב בשבת הגדול הוא הסביר כי גדלות מוחין פירושה התמסרות להשפיע לזולת ללא כל חשבונות. דווקא כדי שהאדם יוכל להגיע לגדלות מוחין ולהשפיע עליו להקטין את עצמו – להיות בתנועה מתמדת של גדילה, תנועה שמאפיינת בעל-תשובה, מתוך הכרה שעדיין לא התחיל לעבוד את ה'. דווקא מי שמקטין את עצמו מסוגל להשפיע תמיד, מתוך בטחון רב. השראת גדלות המוחין של שבת הגדול מלווה אותנו מליל הסדר ועד לתכלית ספירת העומר – חג השבועות. **תנועת ההשפעה בגדול** הזו היא התנועה היהודית המובהקת ביותר, הבאה בהשראת היהודי הראשון, אברהם אבינו, "האדם הגדול בענקים".

טוב, ש"גדול" לשון גדלות מוחין¹. מהי גדלות מוחין? להשפיע במאה אחוז, בלי שום אינטרסים – לצאת ממצרים, מכל המצרים שלך, מה'אני' שלך, ולהשפיע למישהו אחר. בחסידות בכלל ובחסידות חב"ד בפרט, התכל'ס היא לצאת מעצמך ולהשפיע, לתת את עצמך בשביל הזולת. לכן כל אחד הוא משפיע. גדלות מוחין הפוכה מקטנות מוחין, שהיא הדאגה ל'מה אני זקוק? מה טוב לי?'. כשאני בקטנות מוחין אני 'נצור' (מלשון מצרים) בתוך עצמי.

"גדול" – השפעה בגדלות מוחין

שבת שלום לכולם. השבת נקראת "שבת הגדול". מה פירוש שבת הגדול? יש כמה וכמה פירושים². בשולחן ערוך כתב אדמו"ר הזקן³ שהיא נקראת שבת הגדול על שם הנס הגדול שקרה בה – הנס של "למכה מצרים בכוריהם"⁴. אבל מה המשמעות בפנימיות? יש ווארט, בשם הרב המגיד ממעזריטש, תלמידו המובהק וממלא מקומו של הבעל שם

נרשם (מהזכרון) ע"י התמימים יהושע רחי ש"י שמחי ואריאל ש"י שרייבר. לא מוגה מאוד. שיעור לבחורי תכנית "לב לדעת".

ח' ניסן, שבת הגדול תשפ"ב – כפר חב"ד

א ראה טור וש"ע א"ח סי' תל ונשאי הכלים.

ב שם.

ג תהלים קלו, י.

ד ראה מדל"י (קה"ת) – לקוטי אמרים ככד ואור תורה בא פד (ועיין גם בנסמן לקמן הערה ו). וראה בארוכה גם קדושת לוי יתרו ד"ה 'או יבואר אנכי... הרמב"ן הקשה" ואוהב ישראל – השמטה לשבת הגדול.

"מאן דאיהו זעיר איהו רב"

יש מאמר מוכר של הזהר שבפשט נשמע הפוך: "מאן דאיהו זעיר איהו רב ומאן דאיהו רב איהו זעיר"¹ – מי שמגדיל את עצמו הוא בעצם קטן ומי שמקטין את עצמו הוא הגדול. איך מי שמקטין את עצמו יכול להיות גדול-משפיע?

אכן, יש ווארט של הרב המגיד² על מאמר חז"ל "במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינן עומדין"³. למה הצדיק לא עומד במקום הבעל תשובה? מי שחושב את עצמו צדיק גמור לא מתקדם. האדם נקרא מהלך⁴, כמו שכתוב "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה"⁵, ובשביל להתקדם צריך לחזור בתשובה

ה זהר ח"ג קסח, א.

1 ראה דברות המגיד שיר השירים אות ב. וזה לשונו:

כי יש שתי מידות עבדות הבורא, אחת לקבל שכר, וזה המדריגה הוא בחינת נוקבא, דהיינו שרוצה לקבל שכר, והבי' רק לעשות נחת רוח ליוצרו, ורוצה להשפיע אהבה לבורא ית', וזה הוא בחינת דוכרא, דהיינו שהוא גם כן משפיע, וזה הוא מדריגה גדולה, כי צריך לדבק עצמו במידות הבורא, מה הוא משפיע אף הוא יהיה משפיע נחת רוח להבורא יתברך.

ומי שהוא עובד במדריגה זו כדי לעשות נחת רוח ליוצרו, הוא בא למדריגה גדולה להשיג גדולות הבורא ב"ה, וזה שכרו, כי הוא אינו רוצה שום דבר רק להשיג גדולת הבורא, ובכל יום הוא משיג יותר גדולת הבורא, וכשמשיג יותר נמצא רואה שמאמול לא היה לו מדריגה זו, והיום עושה יותר מדות טובות, כי היום רואה יותר גדלות הבורא, ונקרא בעל תשובה, מחמת שרואה גדלות הבורא נחשב בעיניו שעד עתה לא עבד כלום, ואף על פי כן הוא במדריגה גדולה, וזה שעובד על מנת לקבל פרס אינו בא למדריגה זו, כי אינו משיג גדלות הבורא, כי הוא עובד רק להנאת עצמו לקבל שכר, והוא חושב תמיד כי הוא בעיניו צדיק גמור, ואינו בא למדריגה גדולה.

וזה פירוש במקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, כנ"ל, כי זה שעושה נחת רוח להבורא, עולה ממדריגה למדריגה, ונקרא הולך, אין צדיקים גמורים ר"ל שחושב בעיניו לצדיק גמור, אינו יכול לעלות לשם שהבעל תשובה עולה, נמצא זה נקרא זכר, וזה נוקבא, כי אינו רוצה רק לקבל, וזה מעלה כל האהבות לבורא יתברך.

2 ברכות לד, ב.

3 ש"ה פ' פ' ו' תניא, הקדמת ח"ב חיינו קטן.

4 זכריה ג, ז.

– להבין שכל מה שידעתי עד עכשיו לא שווה כלום ועכשיו אני חוזר בתשובה ומתחיל לעבוד את ה' מחדש. לעומת זאת, מי שחושב את עצמו לצדיק גמור נשאר קטן – הוא לא מתקדם. הוא מסביר שמי שנשאר קטן נשאר בבחינת מקבל, הוא דואג רק לשכר של עצמו, ודווקא מי שמתקדם וגדל לא דואג לעצמו אלא רק משפיע. בעל תשובה הוא מי שמקטין את עצמו, הוא בבטול בעצם, ודווקא הוא נהיה גדול ויכול להיות משפיע. יש שלשה מגדולי ישראל הכי גדולים, מנהיגי ישראל, שנקראים "הקטן"⁶ – יעקב הקטן⁷, שמואל הקטן⁸ ודוד הקטן⁹.

"גדול" הוא נוטריקון "גומל דלים". הגמרא¹⁰ מספרת כיצד באו דרדקים לבית המדרש ודרשו את כל אותיות האלף-בית לפי הסדר – "אלף ב"ת – אלף בינה, גימ"ל דל"ת – גמול דלים" וכו'. המלה גדול נכתבת הרבה פעמים בכתב חסר, גדל (לדוגמה, בפסוק שאומרים בהגדה של פסח, "ויוציאנו הוי' ממצרים ביד חזקה ובורע נטויה ובמרא גדל"¹¹), כמו השרש שלה, גדל – אז מופיעה שם בפירוש המלה דל. דל היינו "דלית ליה מגרמיה כלום"¹². הגדול האמתי הוא מי שגומל דלים, אבל היכולת לגמול לדל היא דווקא על ידי שאין לאדם מעצמו כלום, שהוא מקטין את עצמו. צריך ללמוד להתדמות לה', "גדול הוי"¹³, ש"כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה אתה מוצא ענוותנותו"¹⁴ – הענוה לא סותרת את הגדולה. אדרבא, מי שהוא ענו ומקטין את עצמו הוא גדול.

1 חולין ס, ב.

2 לפי עמוס ז, ב.

3 ראה מהרש"א שם.

4 שמואל"א יז, יד.

5 שבת קד, א.

6 דברים כו, ח.

7 זהר ח"ג קפ, ב. וראה קהלת יעקב ערך 'דל'.

8 תהלים מת, ב. ועוד.

9 עפ"י מגילה לא, א.

המשכת קו הימין

מי שמבין אפילו קצת בכוונות הקבלה יודע שב"אשרי" יש עשרה נקודים של שם הוי"ו^{כד}. יש גם סידורים 'רגילים', לא סידורי כוונות, בהם מופיעים הנקודים השונים של שמות הוי' ב"אשרי". אפילו בסידור עם דא"ח, במהדורה הישנה, מופיעים הנקודים (במהדורה החדשה השמיטו זאת). הפסוק השלישי הוא אחד הפסוקים של "גדול הוי'" – הנושא שלנו –

"גדול הוי' ומהלל מאד ולגדלתו אין חקר"^{כה}. מה הנקוד של שם הוי' שם? פתח – נקוד שאומר פתיחה, במשמעות של נתינה והשפעה (כמו "פתח תפתח את ירך לאחיך לעניך ולאבינך בארצך"^{כז}).

פתח הוא הנקוד של החכמה^{כז}. "גדול" שייך לחסד – כמו בפסוק "לך הוי' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההודו וגו'"^{כח} – אך החסד הוא המשך של קו ימין, "חד אריך"^{כט}, שמתחיל בספירת החכמה. החסד נובע מהחכמה. החכמה היא בטול^ל, שאדם מקטין את עצמו. מי שמקטין את עצמו, נמצא בבטול, הוא חכם – ומהחכמה הוא מגיע לחסד, להשפעה. מה נותן את הכח להשפיע? מה הספירה הבאה בקו הימין? הנצח. פנימיות הנצח היא מדת הבטחון – דווקא בטחון פעיל^{לא}. בשביל להשפיע צריך להתמלא

כד ראה סידור האריז"ל (ר' שבתאי) במקומו. ועוד.

כה תהלים קמה, ג.

כו דברים טו, יא (וראה שם פסוק ח).

כז תקו"ז תקון ע (קכט, ב).

כח דה"א כט, יא.

כט הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

ל בריבוי מקומות בחסידות. ראה לדוגמה: תו"א תצוה פג, ב; מגלת אסתר צו, ב; ד"ה "פתח אליהו" תש"ב פ"ב (סה"מ תש"ב עמ' 80).

לא **סוד ה' ליראיו** ש"א פ"י (נתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' רלט ואילך); **לב לדעת** מאמר אמונה ובטחון פ"ב.

גדלות וקטנות מפסח ועד שבועות

איך כל ההסבר על קטנות וגדלות קשור אלינו בתקופה הזו, לקראת פסח? מי שמכיר את הכוונות^ט, בליל הסדר יש הארה של גדלות מוחין, כל המוחין נכנסים בבת אחת, ואחר כך כל השבוע הוא בקטנות מוחין. השלמות של גדלות המוחין היא בעיקר בשבועות, בעוד העבודה של ספירת העומר – התקופה של תיקון המידות – היא בעיקר המשך של עבודת הקטנות. בתחילת ספירת

העומר מקריבים את קרבן העומר משעורים, מאכל בהמה, זהו זמן של עבודה עם הנפש הבהמית. במשך הספירה עולים מדרגה לדרגה עד לחג השבועות, בו מקריבים את שתי הלחם מחטה, שהיא מאכל אדם^כ, ומגיעים לגדלות בעצם.

אדמו"ר הזקן מסביר בתניא^{כא} שביציאת מצרים העבודה היתה עדיין באופן של "כי ברח העם"^{כב}. מצרים של כל אדם, המצרים שלו, היינו היצר הרע שלו. ביציאת מצרים העבודה היא לברוח מהיצר הרע שבי, כי במצב של קטנות איני יכול לתקן את היצר הרע ואני קודם כל בורח ממנו – כדי שלא ימשיך להשפיע עלי לרעה. במצב הזה האדם הוא בקטנות מוחין, לכן הוא עושה "על מנת לקבל פרס"^{כג}, עושה על מנת לקבל. זו לא אשמתו – זה מי שהוא, הוא עדיין בקטנות מוחין. לעומתו, מי שכבר בגדלות מוחין עושה "שלא על מנת לקבל פרס". רק אחר כך, בספירת העומר, מתקנים את כל המדות הרעות – ואז מגיעים למצב של גדלות אמיתית בשבועות.

ט דרושי פסח וספיה"ע בשעה"כ ופע"ח.

כ זהר ח"ג צת, א.

כא תניא פל"א.

כב שמות יד, ה.

כג אבות א, ג.

קכ"א. הפרק מתחיל "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים"^{לז}. חז"ל מפרשים "אל ההרים" – "אל ההורים"^{לו}.

מי נקרא "הר"? אברהם אבינו^{לא}, "האדם הגדול בענקים"^{לב}. אברהם הוא "הגדול בענקים", הגדול במעניקים^{לד} – אברהם היה מעניק, הוא היה איש חסד, והעבודה שלו היתה לגלות אלקות בעולם בלי גבול. תמיד מזכירים את המוסבר בחסידות^{למ} על ההבדל בין מסירות הנפש של רבי עקיבא למסירות הנפש של אברהם אבינו. רבי עקיבא אמר "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, 'בכל נפשך', אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו"^{לנ} – המטרה שלו היתה מסירות נפש, הוא רצה להגיע למעלה של מסירות נפש. אצל אברהם אבינו יש מסירות נפש כמו של רבי עקיבא, ואולי יותר – הוא הלך במסירות נפש גמורה – אבל המטרה שלו לא היתה מסירות נפש, אלא השפעה בלי גבול. הוא התמסר להשפעה והיה מוכן גם למות על כך, מסר את נפשו כדי להשפיע, אבל כל המטרה שלו היתה פרסום אלקות בעולם – השפעה לשמה. כשאומרים "אשא עיני אל ההרים" יש ללמוד מהגדולה של אברהם אבינו, מההשפעה שלו.

שוב, ב"ג ניסן ההילולא של אדמו"ר הצדק צדק. באותו יום חלה גם ההילולא של הבית יוסף – היה ביניהם קשר^{לו}. מה הקשר ביניהם? שניהם הקטינו את עצמם. במה הדבר בא לידי ביטוי? הם היו מעתיקים – העתיקו את

בבטחון פעיל – שמאפשר להיות משפיע תמיד. מה הקשר של כל הענין לפסח? פסח

בגימטריא נצח (נצ עולה פס וה"ח זהה בשתי המילים). איך מגיעים לנצח? על ידי ההשפעה של החסד – חסד באחוריים (ח חס חסד) עולה נצח^{לז}. בעצם, בפסח יש את כל קו ימין: הענין של המצה הוא בטול^{לא}, להקטין את עצמנו. בין שלשת הרגלים פסח הוא החג של החסד והאהבה, החג המכוון כנגד אברהם אבינו איש החסד^{לב}.

ובסופו של דבר, פסח בגימטריא נצח – חג של השפעה מתוך בטחון פעיל.

יום הולדת הרבי והילולת הבית יוסף והצמח צדק

השבוע הבא הוא שבוע חשוב בחב"ד. חל בו גם יא ניסן, יום ההולדת של הרבי, וגם יג ניסן, יום ההילולא של אדמו"ר הצמח-צדק (הרבי השלישי, נכדו של אדמו"ר הזקן).

השנה יהיה יום הולדת 120 של הרבי. לפי מנהג הבעל שם טוב, לומר בכל שנה פרק תהלים לפיו שנותיו של האדם^{לז}, פרק התהלים של הרבי בשנה הבעל"ט, החל מ"יא ניסן, הוא פרק

לב עמודיה שבעה שמות פרשת בא ברביעי; חוברת עדון המדות במדת הנצח (עמ' טז). ובכ"מ.

לג ראה לקו"ת צו יג ג; שה"ש יד, ד. ובכ"מ.

לד זהר ח"ג רפב, ב.

לה ראה קובץ מכתבים שבסו"ס תהלים אהל יוסף יצחק עמ' 214; אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"י עמ' נג (וראה שם ח"א עמ' לא).

לו תהלים קכא, א.

לז בראשית רבה סח, ב.

לח שיר השירים רבה ד, טז (וראה פסחים פח, ב); לקו"ת עקב יח, ב; שה"ש מה, א.

לט רש"י על יהושע יד, טו בשם מדרש אגדה (ומפורש במסכת סופרים כא, ט).

מ ראה גם בשיעור יו"ט ראשון של פסח אשתקד – נדפס לקמן בחוברת.

מא סה"מ תרח"ץ עמ' קע (וש"נ לסה"מ הש"ת עמ' טו ועמ' 30). ועוד.

מב ברכות סא, ב.

מג ראה גם שיעור ב' טבת ס"ט פ"ח.

שנה בהעתקת וההדרת המאמרים של סבא שלו, אדמו"ר הזקן. גם מי שלומד אור התורה רואה שדרכו של אדמו"ר הצמח צדק להעתיק באריכות ריבוי מקורות בכל סוגיא בה הוא (או סבו) עוסק.

נאחל שנזכה להיות גם גדולים וגם קטנים – שכל אחד יהיה גדול וקטן, יהיה משפיע – ושנזכה 'להעתיק' את הגאולה. שבת שלום, שבת-הגדול שלום, ושיהיה פסח כשר ושמח!

הקדמונים שלפניהם. הבית יוסף מעתיק את כל הראשונים בפירוש שלו, וכתוב¹⁷ שבזכות הענוה שלו – להתאמץ כל כך הרבה פשוט להעתיק את דברי קודמיו – הוא זכה שהשלחן ערוך התקבל כפוסק בכל תפוצות ישראל. גם הצמח צדק העתיק – מסופר¹⁸ שהוא עסק שלשים

מד שם הגדולים (לרב חיד"א) ערך 'בית יוסף'. ועולה יפה ע"פ עירובין יג. ב: "מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן כו".

מה ראה ספר התולדות צ"צ עמ' 151, וש"נ.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ גדלות מוחין היא השפעה טהורה לזולת – ללא כל אינטרס.
- ◆ בעל תשובה מרגיש קטן ולכן מתקדם וגדל. מי שמרגיש עצמו צדיק גמור, גדול, נשאר קטן ולא מתקדם.
- ◆ הקטן עובד "על מנת לקבל פרס", כמקבל, והגדול עובד "שלא על מנת לקבל פרס", כמשפיע.
- ◆ דווקא מי שמרגיש "דלית ליה מגרמיה כלום" יכול לגמול דלים.
- ◆ יהודי צריך להיות גדול-משפיע כמו ה' ש"במקום גדולתו אתה מוצא ענוותנותו".
- ◆ לאחר הגדלות של ליל הסדר נדרשים לתיקון המדות מתוך קטנות מוחין בספירת העומר – עד שזוכים לבוא לגדלות האמתית בחג השבועות.
- ◆ קו הימין הוא חכמה-חסד-נצח – מתוך הבטול של החכמה מגיעים להשפעה של החסד שבאה לידי ביטוי דווקא בכח הבטחון הפעיל של הנצח.
- ◆ "אשא עיני אל ההרים", "אל ההורים" – עלינו ללמוד מאברהם אבינו (שנקרא "הר") להיות משפיעים, אנשי חסד ומפרסמי אלקות, במסירות נפש גמורה.
- ◆ הבית-יוסף והצמח-צדק הקטינו את עצמם בהעתקת דברי הדורות הקודמים – ודווקא לכן זכו להיות גדולים ומשפיעים.
- ◆ כדי 'להעתיק' את הגאולה על כל אחד להיות גדול-משפיע דווקא מתוך הכרה בקטנותו.

שיעור

יו"ט של פסח תשפ"א

מתנות לארבעת הבנים

קיצור מהלך השיעור

את ה"והגדת לבנך" של ליל הסדר מחלקת ההגדה לארבעה סוגי בנים – "אחד חכם, אחד רשע, אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול". כדי שהאבא יוכל להכיל את ארבעת הבנים ולהלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד עליו להיות "האדם הגדול בענקים" (כמו אברהם אבינו הראשון). "הגדול בענקים" הוא גם 'הגדול במעניקים' – על האבא להעניק מעצמו לכל בן את המתנה הנחוצה לו ביותר: לבן החכם צריך לתת מח מתוקן, לבן הרשע צריך לתת עינים טובות, לבן התם צריך לתת את הלב הטהור ולבן שאינו יודע לשאול צריך פשוט לתת פה לדבר. במהלך הזה עוסק בקיצור השיעור שלפנינו, שנמסר ביום טוב ראשון של פסח. פרק א מצייר את האב כ"אדם הגדול בענקים" ומקשר בין ארבעת הבנים לארבעת הענקים של "קריית ארבע". פרק ב מסביר את דירוג הבנים לפי מנת המשכל שלהם ואת המתנות שהאב צריך לתת להם מעצמו.

הוא יצחק אבינו, "בן חכם ישמח אב"³; הבן הרשע הוא עשו הרשע; הבן התם הוא יעקב אבינו, "יעקב איש תם"⁴; והבן שאינו יודע לשאול הוא ישמעאל.

האריז"ל מסביר⁵ שארבעת הבנים מכוונים כנגד ארבעת העולמות: "אחד חכם" כנגד האצילות; "אחד תם" כנגד הבריאה; "שאינו יודע לשאול" כנגד היצירה; ו"אחד רשע" כנגד העשיה. לאור זאת הוספנו⁶ שהאבא של הבנים

א. הגדול בענקים אבא-אברהם – "האדם הגדול בענקים"

רבי נחמן מברסלב מסביר⁷ שארבעת הבנים של ההגדה של פסח הם בעצם ארבעת צאצאיו של אברהם אבינו, אבי הבנים, בשני הדורות הראשונים (דורות שלשת האבות): הבן החכם

נרשם – מפי הרב אחרי יו"ט – ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה מאוד. ט"ו ניסן תשפ"א – כפ"ח
א לקו"מ ל. הוסבר גם בשיעור לקמן הערה ה, בהתוועדות כ"ח חשון תשנ"ח, ברשימת י"א חשון פ"א ועוד.

ב משלי י, א, טו, כ.

ג בראשית כה, כז.

ד פע"ח שער חג המצות פ"ז.

ה יעורר ח' ניסן פ"א – פורסם בגליון צופסח פ"א (ושיעור

בענקים" היא "ארבע". לפי רוב המפרשים, כולל רש"י, "ארבע" הוא השם הפרטי של אבי שלשת הענקים שהחומש מונה בשמותיהם – "אחימן ששי ותלמי ילידי הענק"¹. "הענק", אבא שלהם, הוא "ארבע".

אם כן, אלה עוד ארבע דמויות – שהאבא כולל את כל הארבע, כשמו. ראוי לכוון גם אותם כנגד ארבעת הבנים. בהמשך נסביר שבנים הם גם תלמידים. אצל רבי נחמן ארבעת הבנים הם הצאצאים של אברהם, אבל בכלל התלמידים הם בנים. זו נקודה שקשורה לעיקר החידוש שנאמר בהמשך. יתכן שמקור כל הסוד של ארבעת הבנים הוא בירושת-קנין המערה על ידי אברהם אבינו, שאזי הוא נעשה בעל הבית על קרית ארבע. זהו הקנין הראשון שלנו בארץ ישראל, שכולל במדה מסוימת את כל ארצנו הקדושה – כל ארבע רוחות הארץ וארבע רוחות העולם. אם כן, יש כאן חשיבות ב"ארבע" וצריך לכוון גם אותם כנגד הבנים.

יש לכך רמז יפה: בכל אחד מארבעת השמות כאן – אחימן ששי תלמי ארבע – יש שתי אותיות משמות ארבעת הבנים בהגדה (ובששי אפילו שלש אותיות): ב-אחימן יש ח-מ של חכם. שאר האותיות של שמו, ראש-תוך-סוף של אחימן, הן אין – "החכמה מאין תמצא"². בתלמי יש אותיות תם – תם-לי. ב-ששי יש שתיים-אור-שלש אותיות של שאינו יודע לשאול. ב-ארבע יש שתי אותיות של רשע, כאשר גם ב-ש (ארבע-רשע) מתחלפות באתב"ש. זהו רמז, קצת מוזר, ששרש הארבע – "ארבע האדם הגדול בענקים", שמסמיך "ארבע" לאברהם אבינו – הוא שרש הבנים.

בכל אופן, זהו פסוק מיוחד. קודם המקום היה "קרית ארבע" וכעת הוא נקרא "חברון", לשון חבר – "כל ישראל חברים"³. אותם ענקים,

הוא אדם קדמון – ממנו נמשכים כל ארבעת העולמות.

כשמחברים את שני הדרושים, בראשון אבי הבנים הוא אברהם ובשני הוא אדם קדמון, יש אסמכתא כמעט מפורשת – הרי על אברהם אבינו נאמר⁴ "האדם הגדול בענקים". יש "אדם" שהוא זעיר-אנפין, למעלה ממנו יש אריך-אנפין אך "האדם הגדול בענקים" הוא כינוי מתאים לאדם קדמון.

ארבעת הענקים – ארבעת הבנים

הפסוק השלם ביהושע הוא "ושם חברון לפנים קרית ארבע האדם הגדול בענקים הוא והארץ שקטה ממלחמה"⁵. הפשט ש"והארץ שקטה ממלחמה" אחרי שבע שנות הכיבוש. יש בכך משמעות קצת לגרעיותא – שיהושע לא גמר את ירושת הארץ, הוא התרשל⁶, ואז ה"שקטה ממלחמה" איננו טוב. בדרך כלל טוב ש"הארץ שקטה ממלחמה", אבל אצל יהושע לא כל כך טוב. באגדה דורשים שהגויים כבדו את אברהם בקנין המערה, אמרו לו "נשיא אלהים אתה בתוכנו"⁷ – הכירו בו כאבא האמתי שלהם – ובזכות אותו כבוד הם זכו ל"הארץ שקטה ממלחמה" במשך עוד ארבעים שנה, ארבעים שנות הנדודים שלנו במדבר שנתנו ארכה לארץ לשקוט לפני מלחמת יהושע. גם כאן ה"שקטה ממלחמה" פחות טוב עבורנו – אלה שנים בהן התעכבנו במדבר.

לעניינינו, המלה שלפני "האדם הגדול

זה נמסר בהמשך (אליו).

1 בראשית רבה יד, ו. הובא ברש"י עה"פ.

2 יהושע יד, טו. "האדם הגדול בענקים" עולה שע – סוד שע נהורין.

3 כל הפסוק עולה מב פעמים חכמה. בלי המשפט האחרון, "והארץ שקטה ממלחמה" – שהוא היגד בפני עצמו – עולה הכל 3 בחזקת 7 (ג"פ קר"ע שט"ן וכו').

4 במדבר רבה כב, ו.

5 תו"כ אחרי מות עה"פ כמעשה ארץ מצרים (יח, ג). הובא ברש"י עה"פ.

6 בראשית כג, ו.

יב במדבר יג, כב (ראה גם יהושע טו, יד ושופטים א, י).

יג איוב כח, יב.

יד לפי חגיגה כו, א.

לעבד שיוצא לחירות¹⁷, כך ב"זמן חרותנו" האבא צריך להעניק לכל בן מתנה.

יתכן שזהו מקור המנהג לגנוב את האפיקומן¹⁸, כדי שבסוף הבן יוכל לתבוע ולקבל משהו ממש, חוץ מהתשובות לשאלות שלו. צריך להעניק לבן. אם יודעים שהמטרה היא להעניק, כבר לא צריך לגנוב את האפיקומן¹⁹ – העיקר לתת לכל אחד מתנה, מתנה הראויה דווקא לו.

ענק הוא גם תכשיט, סוג של תליון, כמו בפסוק "ענקים לגרד־תֶּךָ"²⁰. כל בן כאן הוא 'תכשיט', כך צריך להתייחס לכל בן, וממילא מגיעה לו מתנה ראויה – אבל כל אחד הוא 'תכשיט' אחר. לפי מה שלמדנו²¹ מרבי חייקא מאמדורא²², כל תכשיט וקישוט הוא ענין של תענוג. האבא צריך להעניק לכל אחד, גם לרשע – כדי להעניק לו צריך לקבל ממנו תענוג, ואז אתה גם מענג אותו. רבי חייקא דרש שכל תכשיט־קישוט הוא תענוג מהקשר בין המילים עדי ומועד, אך במלה ענק הדבר עוד יותר בולט – האותיות ג־ק באות מאותו מוצא (אותיות הֶחֶךְ והן מתחלפות בהרבה מקומות, כך ש־ענק מתחלק ב־ענוג. ענק הוא ממש כמו ענג – צריך להתענג מהבנים וצריך לענג אותם, להעניק להם מתנה שהם יתענגו בה (וכדלקמן ביתר פירוט). עד כאן פרק ראשון של הדרוש. שאברהם הוא "האדם הגדול בענקים" שמעניק לכל אחד מהבנים שלו.

יז דברים טו, יד.

יח ראה פסחים קט, א: "חוטפין מצות בלילי פסחים בשביל תיטקות שלא ישנו". וברמב"ם הלכות חמץ ומצה פ"ז ה"ג: "חוטפין מצה זה מיד זה" (ובמהר"ם חלאווה פסחים שם: "גזלין זה מיד זה לשמחה כדי שישאלו התינוקות ולא ישנו"). חק יעקב תעב סק"ב: "מזה נתפשט המנהג שמניחין לתינוקות במדינות אלו לחטוף האפיקומן" וכו'. וראה אוצר מנהגי חב"ד ליל הסדר אות עט, וש"נ.

יט ראה הגדה של פסח של הרבי: "ואין נוהגין בחטיפת אפיקומן בבית הרב". וראה אוצר מנהגי חב"ד הנ"ל. פסקי תשובות סי' תעג אות כ.

כ משלי א, ט.

כא שיעור כ"ח אדר פ"א (ח"א) – פורסם בגליון ויקרא פ"א.

כב חיים וחסד ויקרא אות צו.

שבשרש הם מאד לא טובים – ענקים הם עולם היתהו, נשמות דתהו – אמורים להיות בסוף חברון, לשון חיבור, שם נרדף לתיקון והתכללות²³.

שוב, זהו גם הפשט של המהפכה הרביעית, שגם ישמעאל ועשו, הבן שאינו יודע לשאול והבן הרשע, יתחברו

– הכל יחזור

להיות חברון.

אבל "שם חברון

לפנים קרית

ארבע האדם

הגדול בענקים

הוא". לפעמים

האבא יכול

להרגיש שהבנים

'גדולים עליו'

– האתגר של

הבן שאינו יודע

לשאול מתיש אותו; הבן התם־הטפש מייאש

ומתסכל אותו; הבן הרשע מצער אותו ומוציא

אותו מכליו; ואפילו הבן החכם 'חכם־מדי'

בשבילו... אבל "האדם הגדול בענקים" מצליח

לפעול על כולם והתכלית היא שמחה גדולה של

חיבור בין כל בני המשפחה.

הענקה לבנים

בכל אופן, כל הרעיון היה רק רקע, הקדמה

לנקודה העיקרית: בפנימיות, ענק הוא מלשון

הענקה. אברהם "הגדול בענקים" הוא הגדול

במעניקים²⁴. כלומר, תפקיד האבא בסדר הוא

לא רק להקשיב טוב ולענות לכל אחד לפי הענין

שלו. המטרה האמתית היא להעניק לכל אחד

מהבנים מתנה ראויה לו. כמו שהאדון מעניק

טו חברון הוא היפך מפירוד (ראה זהר ח"ב צה, א: "שרי בחבורא וסיים בפירודא"), המאפיין את עולם היתהו, שהוא "קיומא דחד סמכא" (זהר ח"ג קכז, ב), ללא התכללות (כמבואר בע"ח ש"ט פ"ג).

טז ראה רש"י על במדבר יג, לג.

לפי סדר חכמתם – הרשע הוא באמת שני לחכם. כמו שאומרים ש"אף עשיתיו"^כ מרבה את האצילות דווקא במקום העשיה^{כב} – מרבה את החכמה של הבן החכם (שכנגד האצילות, כנ"ל) אצל הבן הרשע (שכנגד העשיה, כנ"ל). או, כמו שהסברנו^{כג} לגבי הקבלת האלף-בית, שהמושכל בעולם העשיה הוא המדע – משהו מאד חכם, שבמדה מסוימת יש בו

יותר חכמה מהמושכל בעולם היצירה (שהוא התבוננות בגדולת ה') וגם מהמושכל בעולם הבריאה (שהוא ידיעת השלילה). הוא מקבל את המושכל שלו מעולם האצילות – שוב, "אף עשיתיו" מרבה את האצילות.

אם כן, הבן הרשע הוא בעצם השני בחכמה. לפי ההסבר הזה, ה"שאינו יודע לשאול" הוא הכי לא חכם, עוד פחות חכם מהתם. התם נקרא טפש בלשון הירושלמי^{כד}, אבל שאינו יודע לשאול עוד יותר טפש. כלומר, מונים אותם לפי האי-קיו שלהם – הכי גבוה הוא החכם, השני הרשע. היות שהרשע הוא חכם יש לאבא ענין מיוחד להתגרות בו, לקומם אותו. לכן הוא עונה לו בסגנון של "אף אתה הקהה את שיניו"^{כה} – ככה מתייחסים לחכם שאינו מתוקן עדיין. על טפש יש רחמנות, לכן "את פתח לו". הפשט ב"את פתח לו" הוא שתשש כחו של האבא כנקבה^{כז}. הפסוק אומר "בן חכם ישמח אב" וממשיך "בן

כז ישעיה מג, ז.

כח ראה סוד ה' ליראיו ש"ב פ"ה.

כט התוועדות ח' ניסן תשפ"א (ח"ג) – פורסם בגליון תז"מ תשפ"א.

ל פסחים פ"י ה"ד.

לא נוסח ההגדה.

לב שמחת הרגל ד"ה על לא הודע.

ב. מתנת אברים

האבא מחלק את עצמו

את הרעיון של ההענקה לכל אחד מהבנים אפשר לקשר לסיפור המפורסם^כ על הרבי ר' אלימלך מליז'נסק, שנתן מעצמו לארבעת תלמידיו – מסופר שהוא נתן את המח שלו לרבי מנחם-מענדל מרימינוב, את הלב שלו למגיד מקו'ניץ, בעל ה"עבודת ישראל", את העינים שלו לחוזה מלובלין ואת הפה שלו לאוהב ישראל

מאפטא. הרי התלמידים הם הבנים^{כב}. אפשר לומר שכל תלמידי רבי אלימלך הם הבנים הנעלים – החכם והתם, למעליותא – אבל עוד יותר חידוש לומר שהם גם תיקון של עשו וישמעאל, הרשע ושאינו-יודע לשאול, כמו שעוד נראה.

עיקר הנקודה שרוצים להוסיף כעת הוא שההענקה היא לא רק נתינה של איזה אור-גילוי של תענוג, אלא תענוג עצמי. בעצם, האבא צריך לחלק את עצמו. בדיוק כמו שהרבי ר' אלימלך חלק את האברים שלו, את הכחות שלו, את עצמו – ככה האבא צריך לחלק את עצמו. לאבא יש מח, עינים, לב ופה והוא צריך לחלק אותם.

סידור הבנים לפי ה-IQ

לפני שממשיכים צריך עוד הסבר על הבן הרשע: שאלה ידועה היא למה בהגדה מסמיכים את הבן הרשע לבן החכם. יש תירוץ ידוע^{כג}, שמושיבים את הבן הרשע ליד הבן החכם כדי שהחכם ישפיע עליו טוב. התירוץ השני^{כד}, העיקרי, שבעל ההגדה מונה את ארבעת הבנים

כג אם לבינה (קאמלהאר) בית מנחם פ"א.

כד רש"י דברים ו, ז.

כה לק"ש ח"א תג הפסח ס"ט.

כו אבודרהם סדר ההגדה ופירושה ד"ה "ברוך המקום".

העדה נקראים עיני העדה. אם כן, האברים לפי הסדר הם מח־עינים־לב־פה. איך מכוונים אותם לסדר הבנים?

החכם הוא ודאי המת. **בתכם** יש אותיות **מח** (כמו באח־ימן, כנ"ל). התענוג מהבן החכם הוא ההרגשה ש'הנה, הוא מבין אותי' – אנחנו 'משדרים על אותו גל' – וממילא מתאים לתת לו את המח העצמי שלי, "מח האב" שנעשה בעצמו "מח הבן"^{מב}.

מה הכי קרוב למח? העינים, כמו שהסברנו. הרשע הוא העינים^{מג}, כי בלעומת־זה הרשע "הולך אחר עיניו"^{מד} – גדר רשע שהוא חכם, מצד אחד, אך מצד שני הוא הולך אחר עיניו. אפילו בתור דין, "אין לדיין אלא מה שעניו רואות"^{מה} – הוא סומך על העינים, לטוב ולמוטב. שם עיקר חכמתו, ולכן לא מוכן לקבל מה שלא מובן אצלו, או שטויות בעיניו – הוא ממאן לקבל דבר שעניו לא רואות. כמו הביטוי באנגלית – 'רואה – מאמין'. רוצה שאאמין למה? תראה לי, תוכיח לי. זו כל חכמת החקירה, ליישב את דעת הרשעים, כדי להחזירם בתשובה. אם כן, נתינת העינים של הצדיק, כאשר רבי אלימלך נותן את עיניו לחוזה, היינו נתינת כח לתקן את הבן הרשע. צריך למצוא סיפור עסיסי שממחיש זאת. [הרב סיפר^{מו} כמה סיפורים שהחוזה אמר עם אנשים וידוי והתעלפו וכו'] צריך להביא את הסיפורים האלה^{מז}. יותר בעומק, התענוג מהבן

מב וראה תניא פ"ב.

מג הרבה פעמים מוסבר שיש לעיין אחר האות עין בפסוקים וכו'. בארבעת הבנים הע' היחידה היא אצל הבן הרשע – קשר מובהק לתיקון העינים.

מד ראה במדבר טו, לט. סוטה פ"א מ"ח.

מה סנהדרין ו, ב.

מו בשיעור י' מנחם־אב ס"ז (בפרט שם בספירת ההוד).

מז ימות עולם (אמשינוב) מערכת החוזה מלובלין אות ג:

בעל תשובה שסיגף עצמו כמה שנים מבלי לתת אוכל ומשקה לתוך פיו וכן לא ישן בא פעם אל הרבי מלובלין ורצה שיוורו דרך תשובה. יעצו הרבי מלובלין שכדי שיוכל לקבל עליו ה'תשובה' שיש לו בשבילו צריך הוא לאכול ולשתות כראוי לכל הפחות במשך שני חדשים – כדי להיות בריא. כעבור חודש ימים בא אותו בעל תשובה

כסיל תוגת אמו"^{מג}, וכל שכן שאביו שמצטער. יתכן ש"אמו" שם כולל את האבא, שהופך להיות אמה מרוב צער. אבל יש ב"את [פתח לין]" גם מעלה, כמו שהסברנו^{מז}, שדווקא האמה רגישה לעומק הלא־מודע של הבן שאינו יודע לשאול, שלא בא לידי ביטוי.

בכל אופן, הנקודה שרצינו להוסיף היא שהבן הרשע הוא השני בחכמתו בין ארבעת הבנים.

מח, עינים, לב, פה

לאור זאת אפשר לסדר את ארבעת האברים של הרבי ר' אלימלך כמתנות שהאבא מעניק לארבעת הבנים־התלמידים. כל ארבעת האברים שהרבי ר' אלימלך מעניק לתלמידיו־בניו הן בחינות של חכמה

– העינים הן "עיני העדה"^{מח}, כינוי לחכמי העדה; בלב כתוב בפירוש "לב חכם"^{מז}, "חכמת לב"^{מז}, "לבי ראה הרבה חכמה"^{מח} – הרבה פסוקים שמחברים בפירוש

חכמה ללב (בפרט במלאכת המשכן^{מט}); בפה כתוב "לב חכם ישכיל פיהו"^{מז} – הלב החכם הולך ומשכיל את הפה, שגם יהיה חכם, ידבר דברי חכמה. מהפסוק "לב חכם ישכיל פיהו" מבינים שהסדר הוא מהלב לפה, כמו שההבל מהלב עולה ויוצא דרך הפה^{מז}. העינים הכי קרובות למח, מקבלות ממש ממנו, לכן חכמי

לג משלי י, א.

לד ראה בשיעור הנ"ל הערה ה (בהערה על "את פתח לו").

לה במדבר טו, כד.

לו מלכים א, ג, יב, ועוד.

לז שמות לה, כה.

לח קהלת א, טז.

לט שמות כה, ג, לא, ו, לה, כה, ועוד.

מ משלי טו, כג.

מא ראה תניא אגה"ת פ"ד, ובכ"מ.

דווקא האמה רגישה לעומק הלא־מודע של הבן שאינו יודע לשאול, שלא בא לידי ביטוי

שהכיר במעלת הלב התם של היהודים הפשוטים – ואז השקיע בעצמו ובאמצעות תלמידיו שנים רבות בהפיכת יהודים פשוטים כאלה לתלמידי חכמים. לכן התם מעניקים חכמת לב. את הלב של הרבי ר' אלימלך קבל המגיד מקוויניץ.

האפטער־רב קבל את הפה, פשוט "את פתח לו" – היכולת לפתוח את הפה למי שלא יודע לשאול, שאין לו פה לשאול, שהפה שלו חסום. כשנותנים לו את הפה מקיימים "פתח פיך לאלם"^{טו} (עד שבסוף גם הוא נעשה **חכם**, ס"ת "פתח פיך לאלם"^{טז}). התענוג מהבן שאינו יודע לשאול הוא תענוג שמקבלים מחומר גלם שיכול לקבל כל צורה – באטימות־לכאורה של הבן שאינו יודע לשאול טמונה פתיחות לכל האפשרויות. הפה שנותנים לבן להביע את עצמו הוא פה שמצליח להוציא מחומר הגלם הפשוט את הציורים והאותיות הטובים ביותר (כאשר "כל החלומות הולכים אחר הפה"^{טז}) – פתחון הפה מכוון את חומר הגלם הפשוט לאפשרויות הטובות ביותר).

עד כאן הפרק השני של הדרוש.

התענוג מהבן התם הוא ההכרה שהמעלה הגדולה, הכוללת את כל המעלות היא "לב טוב"

הרשע הוא כאשר מזהים שהדרישה שלו לראות כדי להאמין היא בעצם, בשרשה, הדרישה של עם ישראל לפני מתן תורה – "רצוננו לראות את מלכנו"^{מח}, דרישה שה' יופיע בעולם באופן מוחשי^{טט}. העינים שנותן האב לבן הרשע הם "עינים לראות"^נ אלקות בעולם (הסוד של "אשר עשה [תיקן] משה לעיני כל ישראל"^{נא} – תיקון חטא העגל^{נב}).

הלב הוא המתנה לבן התם. מובא בחסידות^{נג} שתמימות נמצאת בשלשה מקומות – ברצון, בלב ובמעשה. כתוב בלוח "היום יום"^{נד} שהעיקר במיוחד העיקר שנוגע לתשובה, הוא התמימות שבלב (ערנסקייט). לכן הילד התם, יעקב אבינו, "איש תם ישב אהלים", הוא מאד ערנסט, מאד רציני. התענוג מהבן התם הוא ההכרה שהמעלה הגדולה, הכוללת את כל המעלות היא "לב טוב"^{נה}. בלב התמים של הבן התם כלולות בכח כל המעלות, וכשהאבא נותן לו "לב חכם" הוא מפתח את המעלות שבו ומוציא אותן מהכח אל הפועל. הדוגמה לכך היא הבעל שם טוב,

"שהוא כבר מוכן", אך אל קיבלו הרבי מלובלין כי "אמרתי לך לעשות כן לפחות למשך ב' חדשים". כמשלאו הימים שוב התייצב לפניו הבעל תשובה ואמר שהנו מוכן לשמוע ולקבל, אלא שלדעת הרבי מלובלין עדיין לא היה הלה מוכן כראוי. שאלו הרבי מלובלין אם הוא מוכן? וענה הן. "אם אכן מוכן אתה, בא נאמר ביחד וידו", הציע הרבי מלובלין, וכך התחילו לומר "אשמנו...", ונפל הלה מתעלף. כאשר שבה רוחו אליו הביע אומר הרבי מלובלין: "הרי אמרתי לך... עדיין אינך מוכן".

מח מכילתא "בחדש" ב (הובא ברש"י לשמות יט, ט).

מט וראה גם הקדמת שכינה ביניהם הערה א (עמ' ט) שהרשע הפועל "כנגדו" להשי"ת הוא מפני שמציאות ה' בעולם הזה התחתון לא "הזדככה" כל צרכה.

נ דברים כט, ג (עיי"ש פסוקים א"ג).

נא סיום התורה.

נב ראה רש"י עה"פ.

נג דרך חיים לאדהאמ"צ פ"ד. וראה **תום ודעת** במאמר 'תמימותו של רש"י חלק ב.

נד לוח "היום יום" ד' תשרי.

נה אבות פ"ב מ"ט.

נו משלי לא, ח.

נד כף הכהן (יצחקי, ליוורנו תרכ"ה) על קהלת סימן ז.

נח ברכות נה, ב.

סיכום

ולסיכום ההקבלות לארבעת הבנים (כסדרם בהגדה):

אבא	א"ק	אברהם	"האדם הגדול בענקים"	
חכם	אצילות	יצחק	אחימן	מח
רשע	עשיה	עשו	ארבע	עינים
תם	בריאה	יעקב	תלמי	לב
שאינו יודע לשאול	יצירה	ישמעאל	ששי	פה

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ על האבא בליל הסדר להיות כאברהם אבינו, "האדם הגדול בענקים".
- ◆ ארבעת הבנים יכולים להיתפס כארבעה ענקים של תהו – אך התכלית היא חיבור כולם בתיקון.
- ◆ על האב לא רק לענות לבנים – הוא צריך לתת לכל אחד את המתנה המתאימה לו במיוחד.
- ◆ כדי להעניק לבן ולענג אותו יש לקבל ממנו תענוג – כל בן והתענוג המיוחד ממנו.
- ◆ כשמתענגים מהילד ניתן גם לגרום לו תענוג המתאים לו.
- ◆ אין להסתפק בהענקה חיצונית לבנים – על האב לתת את עצמו ממש.
- ◆ הבן הרשע הוא חכם שאינו מתוקן.
- ◆ לכל אחד מהבנים יש להעניק את החכמה המתאימה לו: לחכם – חכמת מח; לרשע – חכמת עינים; לתם – חכמת לב; ולשאינו יודע לשאול – חכמת פה.
- ◆ התענוג מהבן החכם – 'הוא מבין אותי'. התענוג מהבן הרשע – תענוג מתביעת "רצוננו לראות את מלכנו"; התענוג מהבן התם – "לב טוב" כולל הכל; התענוג מהבן שאינו יודע לשאול – תענוג מחומר גלם פשוט שמקבל כל צורה.

שיעור

שֹׁרֵשׁ עֶשֶׂר הַמְּכוֹת

דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן

קיצור מהלך השיעור

במסגרת לימוד הנ"ך שקבע הרב נלמד פרק ג ביואל – בו מוזכר הפסוק "דם ואש ותימרות עשן" שנאמר בהגדה. בשיעור קצר מסביר הרב כיצד שלש הבחינות הללו – שהן **שֹׁרֵשׁ לְכָל עֶשֶׂר הַמְּכוֹת** (כפי שרואים בהגדה) – הופכות לעתיד לבוא לגילוי שלש בחינות בתורה, תורה שבכתב (תיקון כח המדמה), תורה שבעל פה (תיקון האש) ופנימיות התורה (שבכחה להעלות את כל העולם־שנה־נפש), תורה המתגלה לעולם כולו.

שמתארים משהו נוסף בתחלת ימות המשיח – מלחמת גוג ומגוג. זהו אחד המאפיינים של הנביאים כאן, בתרי־עשר, שבולט גם בהושע וגם ביואל – שמפסוק לפסוק האוירה יכולה להתהפך מהכי טובה, אוירה של גאולה, לאוירה של משהו קשה. בימות המשיח הדבר הקשה הוא מלחמת גוג ומגוג, ואליה מתייחסים כאן הפסוקים הבאים.

"השרידים אשר הוי' קרא"

הפסוק הראשון של מלחמת גוג ומגוג הוא פסוק ג:

וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בְּשָׂמַיִם וּבְאָרֶץ דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן.

זהו פסוק כללי מאד, שאומרים בליל הסדר.

ימות המשיח ומלחמת גוג ומגוג

פרק ג בספר יואל הוא פרק קצר עם נבואה על אחרית הימים:

וְהָיָה אַחֲרַי כֵּן אֲשַׁפּוּךָ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם זִקְנֵיכֶם חִלְמוֹת יַחְלִמוּן בַּחוּרֵיכֶם חֲזִינוֹת יֵרְאוּ. וְגַם עַל הָעֶבְדִּים וְעַל הַשָּׂפְחוֹת בְּיָמַי הִהֵמָּה אֲשַׁפּוּךָ אֶת רוּחִי. וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בְּשָׂמַיִם וּבְאָרֶץ דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן. הַשָּׁמַשׁ יִהְיֶה לַחֹשֶׁךְ וְהַיָּרֵחַ לְדָם לִפְנֵי בּוֹא יוֹם הוֹי הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר יִקְרָא בְּשֵׁם הוֹי יִמְלֹט כִּי בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם תִּהְיֶה פְּלִיטָה בְּאֲשֶׁר אָמַר הוֹי וּבְשָׂרֵידִים אֲשֶׁר הוֹי קָרָא.

שני הפסוקים הראשונים הם פסוקים חיוביים, שמתארים את שפיכת רוח ה' על כל עם ישראל בימות המשיח^א. אחר כך באים פסוקים

א כפי שנתבאר בחלקו הראשון של השיעור – נדפס בגליון עקב תשפ"א.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי, לא מוגה מאוד. עליה לתורה של נוהישראל ש"י יעקבי (ח"ב). י"ג מנחם־אב תשפ"א – כפ"ח

הפיכת המכות לתורה

שוב, אמרנו שבפרק הזה הביטוי הכי מוכר הוא "דם ואש ותימרות עשן", שהם שלשה ראשי-ראשים לגבי עשר המכות. כדאי לעשות את הגימטריא – "דם ואש ותימרות עשן" עולה 1833 – ג פעמים תורה, ממוצע כל אחד מראשי-הראשים כאן (אותו מספר עולה גם יג פעמים מצוה, סוד "בן שלש עשרה למצוות", יש כאן חיבור בין תורה למצוה).

מה הקשר? על פי פשט אלה מכות – מכות לגוג ומגוג. אבל אמרנו¹ שאין יותר עונש – שגמרנו עם העונשים והמכות, אפילו לגוים. כבר נגמר הזמן, נסתיימו הבריורים! לכן את כל העונשים שכתובים לעתיד לבוא, כל הנבואות שעל פניהן לא טובות, צריך לפרש כטובות בפנימיות – להפוך! כאן יש דוגמה, כאשר הגימטריא היא סימן שראוי להתהפך – הגימטריא תורה-תורה-תורה אומרת שכנראה אלו שלש בחינות של תורה:

תורה שבכתב, תורה שבעל פה ופנימיות התורה

כתוב² שדם הוא כח המדמה. עצם הדבר שאנחנו לומדים כאן נביא שייך לענין. שני הפסוקים הקודמים הם על חזרת הנבואה, שהיא

ד אבות פ"ה מכ"א.

ה שיעור ט"ב תשפ"א – "ראי חטא ימאסו" – נדפס בגליון ואתחנן תשפ"א.

ו ראה שיחת יום ב' דר"ה תשמ"ז; שיחת פרשת ויצא תשנ"ב (ע"פ שיחת שמח"ת תרפ"ט של הרבי הרי"צ). ובכ"מ. וראה הטבע היהודי מאמר "תיקון הדעת" פ"ב.

ז על פירוש פנימי הופך קללות לברכה ראה לקו"ת בחקתי ד"ה "בשברי לחם מטה לחם" (מת, א ואילך).

ח בריבוי מקומות וראה בעץ פרי דלקמן הערה יב.

אין יותר עונש –
גמרנו עם העונשים
והמכות, אפילו לגוים.
כבר נגמר הזמן,
נסתיימו הבריורים.
לכן את כל העונשים
שכתובים לעתיד
לבוא, כל הנבואות
שעל פניהן לא טובות,
צריך לפרש כטובות
בפנימיות – להפוך

הוא מתאר שלש מכות שתהיינה לעתיד לבוא, שהן בעצם ראשי-ראשים לגבי עשר המכות. בהגדה אומרים קודם את הפסוק הזה ואחר כך את עשר המכות. הפסוק הזה משלים את עשר המכות, כמו המאמר שמובא בספר הפרדס בשם תלמידי רב האי גאון – "עשר ידענו, שלש עשרה לא ידענו"³. את העשר אני יודע, עשר מכות, אבל מה הם "דם ואש ותימרות עשן"? איני יודע, הראשי ראשים יותר גבוהים.

תיכף נחזור לפסוק הזה, אך

לפני כן המשיך התיאור בפסוק הבא:

הַשֶּׁמֶשׁ יִהְיֶה לְחֹשֶׁךְ וְהַיָּרֵחַ לְדָם לְפָנֵי בּוֹא יוֹם הוֹי הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא.

הכל לפני יום הדין הגדול והנורא, מלחמת גוג ומגוג.

ומה יהיה אתנו? שוב, קודם היה הכי טוב, שה' שופך את הרוח שלו, ואחר כך הנביא חוזר פתאום למשהו מפחיד. מה יהיה אתנו באותו זמן?

וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר יִקְרָא בְּשֵׁם הוֹי וְיִמְלֹט כִּי בָּהָר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם תִּהְיֶה פְּלִיטָה כְּאֲשֶׁר אָמַר הוֹי וּבְשָׂרֵי דָיִם אֲשֶׁר הוֹי קָרָא.

"כל אשר יקרא בשם הוי" היינו אנחנו, היהודים הצדיקים, "ועמך כלם צדיקים"⁴. השרשים מלט-פלט כאן הם "לשון נופל על לשון" – "ימלט... תהיה פליטה". ה"שרידים" כאן היינו הצדיקים, ובעצם כל עם ישראל, כולנו, ששרדנו את הגלות אלפים שנה. יש שני פירושים ב"אשר הוי קרא" – או שה' מזמין אותנו (רש"י ועוד) או שחוזר אחורה, שאנחנו הקוראים בה', הקוראים לה' ("אשר [ל/ב] הוי קרא").

ב ראה פרדס רמונים ש"א פ"ז וש"א פ"א.

ג ישעיהו ס, כא.

הרמזו ש-קבלה עולה חכמה ועוד נבואה – “חכם” בתורה שבעל פה ו”נביא” בתורה שבכתב). לגבי לימוד הקבלה, אדמו”ר הזקן אומר¹⁷ שהוא כלול ב”שליש במקרא” והרמב”ם אומר שהוא כלול ב”שליש בגמרא” ו”אלו ואלו דברי אלהים חיים”.

מהן “תימרות עשן”? עשן שעולה ישר¹⁸. זו העליה של המלכות. עשן בפנימיות הוא יחוד עולם-שנה-נפש – השלישיה של המציאות בספר יצירה, אבל היא קשורה לכל השלישיות, כמו אנ”ך¹⁹ (אורות-ניצוצות-כלים) ואפילו עולמות-נשמות-אלקות²⁰. עיקר יחוד פנימיות התורה הוא היכולת לאחד את כל הממדים, עד לנפש או עד לתורה, עד לאלקות, עד לאורות. שוב, צריך לומר ש”תימרות עשן” היינו פנימיות התורה. אש היא נגלה שבתורה, במתן תורה יש את האש ויש את הדם.

מ”דם” ל”דם”

אמרנו ששלש המכות האלה, “דם ואש ותימרות עשן”, מוסיפות על עשר המכות, אבל יש מכנה משותף. קודם אומרים בהגדה את השלש אחר כך ממשיכים עם העשר, אבל שני הסדרים פותחים בדם – דם הוא הראשון כאן והראשון בעשר המכות. האם זהו אותו דם או לא אותו דם?

אפשר לומר ש”נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן”²¹. בעשר המכות הדם הוא הכי נמוך, המלכות²². כאן, אם הדם הוא נבואת התורה שבכתב, כפי שהסברנו, “וביד הנביאים אדמה”, יתכן שהוא הכי גבוה. בפרשת שבוע כתוב “כי

סימן של ביאת משיח²³. בנבואה כתוב – גם כאן – “וביד הנביאים אדמה”²⁴. גם בגמרא, יש חוש של “מדמה מילתא למילתא”, גזרה שוה מקבלים רק רב מפי רב עד משה רבינו²⁵. מסבירים²⁶ שדימוי מילתא למילתא הוא ניצוץ משה רבינו שבך – זה תיקון כח המדמה, בסיס הנבואה, תורה שבכתב. שוב, דם הוא תיקון כח המדמה, שהוא בעיקר התורה שבכתב – צריך ללמוד את התורה שבכתב וגם לקבל נבואה, לכן הכל מתחיל מדם. בפסוק הבא כתוב שהירח – סמל של עם ישראל²⁷ – יתהפך לדם.

גם אש יש בתורה. למדנו אתמול²⁸ שאש

התורה היא הנגלה של התורה שבעל פה. צריך לומר שתמרות עשן היינו המדרגה השלישית בתורה, פנימיות התורה²⁹. הרמב”ם כותב³⁰ שסודות התורה הם חלק מתורה שבעל פה – פשיטא שכך – רק שהם הפנימיות, הנשמה. עוד יותר, פנימיות התורה היא בעצם התורה שבכתב, הנבואה, כמו שהיא מופיעה מלובשת ושורה בתוך התורה שבעל פה (כידוע

דם הוא תיקון כח המדמה, שהוא בעיקר התורה שבכתב – צריך ללמוד את התורה שבכתב וגם לקבל נבואה

ט וראה דברי הרמב”ם באגרת תימן: “ואין ספק שחזרת הנבואה היא הקדמת משיח”.

י הושע יב, יא.

יא רש”י לסוכה יא, ב (וראה פסחים סו, א).

יב ראה מעין גנים ח”א עמ’ קטז; עץ פרי עמ’ רלב ורסד. וראה לקו”מ נד.

יג ראה סוכה כט, א; שמות רבה טו, כז; שה”ש רבה ו, כה, ובכ”מ.

יד שיעור י”ב מנחם-אב תשפ”א.

טו ראה מעין גנים ח”ג לפרשת בהר, ובכ”מ, ש”אוריאל תליתאי” (שבת פה, א) היינו תורה שבכתב, תורה שבעל פה ופנימיות התורה.

טז ראה הלכות תלמוד תורה פ”א הי”ב.

יז לקו”ת ויקרא ה, ד; שה”ש ג, ד (ולאפוקי מהלכות ת”ת פ”ב ה”א, וראה בנסמן שם בהוצאת קה”ת).

יח ראה ברש”י, ברד”ק, במצודות ועוד על אתר.

יט ראה ע”ח ש”יט (אורות ניצוצין כלים).

כ אגרת הבעש”ט לגיסו ר’ גרשון מקיטוב, כש”ט (קה”ת) אות א. וראה חנה אריאל ואתחנן (עמ’ 22).

כא ספר יצירה פ”א מ”.

כב ראה פע”ח שער חג המצות פ”א ואילך. ובכ”מ.

האנושות בכלל^{כג}. יש פה דמדום, כנראה דמדומי חמה, שאז השמש יהפוך לחשך והירח לדם – הכל אדם. בתקופה הזו צריך להמלט, להיות בתוך "הפליטה", והעיקר לקרוא בשם ה'.

לא ראיתם כל תמונה^{כג} – אמונה היא 'לא תמונה'. אבל האותיות אֶת מתחלפות באתב"ש – אמונה טהורה, שאין לו גוף ולא כח בגוף, היא עצמה מקור תיקון כח המדמה, האמונה בנפש היא מקור תיקון התמונה^{כד}.

תיקון הדם שייך לתיקון האדם, תיקון

כה כהסבר המצודות ל"אשפוך את רוחי על כל בשר" – "רוצה לומר כל אדם", כפי שהוסבר בחלקו הראשון של השיעור (ה"ל הערה א).

כג דברים ד, טו.

כד ראה גם הקדמת בעתה אחישנה הערה כו (עמ' כב).

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ נביאי תרי"עשר מתייחדים במעברים מהירים באוירת הפסוקים
- ◆ "כל אשר יקרא בשם הוי"י היינו כל היהודים – "ועמך כלם צדיקים" שה' קורא בשמם והם בשם ה'.
- ◆ נסתיימה עבודת הבידורים – אין יותר עונשים לישראל ואפילו לא לאומות.
- ◆ את כל הקללות והעונשים צריך לפרש פירוש פנימי של טוב.
- ◆ "דם ואש ותימרות עשן" הם שלש מדרגות של תורה.
- ◆ תורה שבכתב – ובפרט הנבואה – היא תיקון כח המדמה.
- ◆ התורה שבעל פה היא תיקון האש – חום של קדושה.
- ◆ פנימיות התורה היא הופעת התורה שבכתב בתורה שבעל פה.
- ◆ פנימיות התורה מסוגלת לחבר את כל ממדי המציאות – להעלות את חיצוניות העולמות עד לאלקות.
- ◆ האמונה הטהורה היא מקור תיקון התמונה – תיקון כח המדמה.

שיעור

סעודת משיח תשפ"א (ח"ב)

התפשטות האמונה

קיצור מהלך השיעור

בסעודת משיח הוקדשו שני פרקים לאמונה המתחילה בפסח ומתפשטת הלאה. **פרק א** מעמיד את כל עיקרי האמונה על שלשה, המתגלים בחגים — האמונה בה' ביו"ט ראשון של פסח, האמונה במשיח בשביעי של פסח והאמונה בתחית המתים בחג השבועות. מקום נכבד מקבל כאן היחס בין האמונה והרפואה המופיע באופנים שונים, בעילוי אחר עילוי, בשלשת השלבים. **פרק ב** הוא **התבוננות קבלית עמוקה** בסדר שלשת הרגלים (והשלבים שביניהם) בסוד הצלם — סדר שיש בו התפתחות מהפנימי אל המקיף ומהפנימיות אל החיצוניות, כשבכל מדרגה יש מעלה מיוחדת. הלימוד הקבלי מתנקז ללימוד על היחס בין קבלה לחסידות ועל סדר הקירוב לתורה ומצוות בימינו. המאמר הזה מתאים ללימוד בכל ימי הפסח וגם אחריו — כי הוא מסביר את ההתפתחות מפסח, דרך ספירת העומר ועד שבועות, וגם הלאה אל חג הסוכות.

אדמו"ר הזקן שעדיף להקדים את ה"מיכלא דמהימנותא" ל"מיכלא דאסוותא", וזו רפואה מונעת — על ידי האמונה לכתחילה זוכים לרפואה באופן של "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך"¹ (לעומת זאת, כאשר מקדימים את ה"מיכלא דאסוותא" ל"מיכלא דמהימנותא", ורק על ידי הרפואה מגיעים לאמונה, היתה מחלה). כלומר, הרפואה שבאה אחרי האמונה היא שלמה ומוחלטת יותר ולכן עדיפה.

בחוג' לארץ יש שני סדרים, ולפי דברי

א. שלש אמונות (רפואה ואמונה)

"מהימנותא" ו"אסוותא" בליל הסדר ובשביעי של פסח

המצה שאוכלים בפסח נקראת גם "מיכלא דמהימנותא"^א (מאכל האמונה) וגם "מיכלא דאסוותא"^ב (מאכל הרפואה). ידוע^ג פתגם

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שביעי של פסח תשפ"א – כפ"ח

א ראה זהר ח"ב קפג, ב.

ב בזהר שם.

ג לוח "היום יום" ט"ז ניסן.

הסדר של שביעי של פסח הוא הסדר השני – אסוותא-מהימנותא.

שלושת עיקרי האמונה

הרמב"ם מונה שלשה עשר עיקרי אמונה,¹ אבל אנחנו מתבוננים לפעמים² איך אפשר לצמצם אותם ליסודות העיקריים ביותר – אפשר לצמצם את כל שלש עשרה העיקרים לשלושה עיקרים. ידוע שגם בעל העיקרים מצמצם את עיקרי האמונה לשלושה, אבל היום נעשה התבוננות אחרת – נגדיר כעיקר את מה שיש בו חידוש:

עיקר האמונה הראשון והיסודי הוא האמונה בה', עם כל מה שכלול בה (האמונה בה', עם כל ה'גדרים' וההגדרות, וגם האמונה שה' מתייחס לעולמו באופנים שונים).

עיקר האמונה השני שיש בו חידוש הוא העיקר ה"ב – האמונה בביאת המשיח, שכוללת לענייננו כאן גם את האמונה בכך שמשה רבינו שבדור ראוי להיות משיח, ובעצם שהוא-הוא המשיח וש"הנה הנה משיח בא"³ ו"כבר בא", כמו שהתבטא הרבי הרבה פעמים.

האמונה המחודשת השלישית היא העיקר ה"ג של הרמב"ם – האמונה בתחית המתים.

פסח, שביעי של פסח, שבועות

עיקר האמונה הראשון, האמונה בה', הוא האמונה של החג הראשון של פסח. בשביעי של פסח, בקריעת ים סוף, כתוב "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו", אבל ביציאת מצרים עליה אנחנו קוראים כליל הסדר לא מודגש משה רבינו. אנחנו אומרים "אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ולא השליח" – ראשי תיבות **משה**, כידוע⁴ – אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו. כתוב

אדמו"ר הזקן בסדר הראשון מכוונים שהמצה היא ה"מיכלא דמהימנותא" ובסדר השני שהמצה היא "מיכלא דאסוותא". בארץ יש לנו רק סדר אחד, שכולל בתוכו את שתי הבחינות – המצה הראשונה, שבה מקיימים את המצוה של "בערב תאכלו מצות", היא ה"מיכלא דמהימנותא", והאפיקומן, אותו אוכלים בסיום "שלחן עורך", הוא ה"מיכלא דאסוותא".

בכל אופן, יש גם סדר הפוך, בו האמונה באה אחרי הרפואה – וזו אמונה נעלית באיך-ערוך מהאמונה שהיתה לפני הרפואה. קראנו היום בתורה שאחרי קריעת ים סוף התקיים "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו"⁵. ההסבר הפשוט הוא שהאמינו בה' וגם במשה עבדו, אבל

ההסבר העמוק בחסידות הוא שהאמינו בה' על ידי משה עבדו, כאשר על ידי האמונה במשה זוכים לאמונה אחרת לגמרי בה'. הענין מוסבר באריכות בפלח הרימון שמות בד"ה "וירא ישראל", שלמדנו עליו פעם שיעורים רבים – שיעורים חשובים שצריך לגאול אותם. גם כאן, על ידי אכילת המצה כ"מיכלא דאסוותא" זוכים למדרגה אחרת של "מיכלא דמהימנותא". כמו שנסביר, הסדר של מהימנותא-אסוותא הוא הסדר של ליל הסדר, בתחלת פסח, אבל

בארץ יש לנו רק סדר אחד, שכולל בתוכו את שתי הבחינות – המצה הראשונה, שבה מקיימים את המצוה של "בערב תאכלו מצות", היא ה"מיכלא דמהימנותא", והאפיקומן, אותו אוכלים בסיום "שלחן עורך", הוא ה"מיכלא דאסוותא"

1 פיה"מ לרמב"ם, סוף הקדמת פרק חלק.
2 ראה גם ביאור "שכר וענש" למסילות חכמה כלל ב.
3 בשיחות הרבי מליובאוויטש בכ"מ.
4 הגדה של פסח מגיד צדק ד"ה "ויוציאנו" ובכ"מ.

המתים הופכת להיות מוחשית לגמרי. על מתן תורה כתוב ש"על כל דבור ודבור פרוה נשמתן והקב"ה החזירה בטל שעתיד להחיות בו את המתים"¹. אחר כך, בחטא העגל, חזרה הזוהמה – שכחנו את החויה של תחית המתים.

אסוותא-מהימנותא

אמרנו שבפסח, בליל הסדר, מקדימים את האמונה ("מיכלא דמהימנותא") לרפואה ("מיכלא דאסוותא"). מה היה הסדר במתן תורה? חז"ל אומרים² כי לפני מתן תורה, כבר ב"יוחן שם ישראל נגד ההר"³, כל החולים התרפאו – לא היה סומא, לא היה חיגר וכו' – ורק אחר כך קבלנו את התורה וזכינו לאמונה המוחשית בתחית המתים, אמונה שהפכה לדעת, כמו שנתבאר ביחס לאמונה שבאה אחרי הרפואה ועל ידה. כך, על ידי הרפואה הגמורה מזוהמתו של נחש, ה'חול' שבעטיו יש מיתה בעולם, זוכים לאמונה ודעת בנוגע לתחית המתים.

שביעי של פסח הוא כבר ההתחלה של שבועות – שבועות, שנקרא עצרת בלשון חז"ל⁴, מתחיל משביעי של פסח, שהוא ה"עצרת" של חג הפסח⁵. אם כן, גם באמונה המתחדשת בשביעי של פסח, האמונה במשה-משיח, הסדר הוא קודם כל רפואה ואחריה אמונה בדרגה נעלית יותר.

הרבה פעמים הסברנו⁶ שיש תופעה של זוגות גואלים שראשי התיבות שלהם הם **אם**,

ביציאת מצרים ה' התלבש בלבוש של עצמו, מיניה וביה, וגאל אותנו בעצמו בלי שום 'סיוע' חיצוני, אפילו בלי משה רבינו

בחסידות ש"כבודו" היינו לבושו (כמו שכתוב ש"רבי יוחנן קרא למאניה מכבודתיה"⁷) אבל אצל הקב"ה לבושו הוא מעצמו, כמו צב, "כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה"⁸. ביציאת מצרים ה' התלבש בלבוש של עצמו, מיניה וביה, וגאל אותנו בעצמו בלי שום 'סיוע' חיצוני, אפילו בלי משה רבינו.

בשביעי של פסח מתחדשת

האמונה במשה רבינו, וכפי שהארכנו – האמונה במשה רבינו, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"⁹, היא האמונה במשיח. האמונה שיש משה בכל דור, ושהוא המשיח שבדור, ושהוא-הוא המשיח האמתי שיכול לבוא היום (וכבר בא).

האמונה השלישית שייכת לשבועות – אז האמונה הופכת לדעת. כמו שמוסבר הרבה פעמים¹⁰, תכלית האמונה היא להפוך לדעת – משה רבינו הוא רעיא מהימנא, רועה האמונה, שהתכלית שלו להפוך את האמונה לדעת (כמו שבספר המצוות הרמב"ם מגדיר את המצוה הראשונה כאמונה וביד החזקה הוא פותח "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון"). בשביעי של פסח, עם האמונה במשה, מתחיל המעבר מהאמונה לדעת – והתכלית שלו היא במתן תורה (בו "אתה הראת לדעת וגו"¹¹). בשבועות זוכים לאמונה בתחית המתים. כתוב שבמתן תורה "פסקה זוהמתן"¹² – פסקה זוהמת הנחש, מחטא עץ הדעת, שהביא מיתה לעולם. "פסקה זוהמתן" היינו מצב בו תחית

1 חיים וחסד לפסח את תקנד.

יא שבת ק"ג, א"ב.

יב תניא פכ"א (ע"פ בראשית רבה כא, ה).

יג ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנ"ג, א; שער הפסוקים יוחי; תו"א משפטים עד, ג.

יד ראה דרך מצותיך מצות האמנת אלקות ובמבוא לספר אמונה ומודעות (ובפרט שם הערות א"ד).

טו דברים ד, לה.

טז שבת קמ"א, א.

זי שם פ"ח, ב.

יח במדבר רבה ז, א; תנחומא יתרו ח.

יט שמות י"ט, ב.

כ שביעית פ"א מ"א ובריבוי מקומות.

כא דברים טז, ח.

כב ראה אדמה שמים ותהום מאמר "שני ראשים" עמ' קנה. הרמז מובא בכמה ספרים, ביניהם מנחה בלולה ר"פ בחקתי

וילקוט מעם לועז בחקתי (כו, ח).

עצמה) – אסוותא-מהימנותא (ודווקא בסדר זה, בקדימת ה-א ל-מ, קדימת הרפואה לאמונה, כאשר שר "הכל הולך אחר החיתום"^{לא}).

ב. סדר הרגלים – מפנימיות לחיצוניות "זכור" ו"שמור" בשלשת הרגלים

איתא בספר אוהב ישראל ש"חג הפסח הוא המוח של שאר המועדים"^{לב}. את המודעות (מודע-מועד) של חג הפסח, "זכר ליציאת מצרים", אנחנו מזכירים בקידוש של שבת ושל כל החגים. זכרון יציאת מצרים מוזכר גם כטעם של הרבה מצוות, ובכלל אנחנו מצווים לזכור תמיד את יציאת מצרים^{לד}.

מסביר האוהב ישראל שפסח ביחס לשאר הרגלים הוא "זכור"^{לד} ביחס ל"שמור"^{לה}: פסח הוא ה"זכור" – "זכר ליציאת מצרים" כנ"ל. שאר הרגלים, שבאים בהמשך לפסח ("ראש השנה לרגלים"^{לו}), הם ה"שמור" – הם מקיפים השומרים את הזכרון של חג הפסח. פסח הוא הזכר-המשפיע, "זכור", ועל הרגלים האחרים נאמר "שמור" לנוקבא^{לז} – כפי שמופיע בעשרת הדברות שבמשנה תורה, בחינת הנוקבא, שרש התורה שבעל פה^{לח} ("מלכות פה – תורה שבעל פה קרינן לה"^{לט}) – כשהם מקבלים את הזכרון מפסח ומשמרים אותו.

סוד הצלם בשלשת הרגלים

אפשר לדמות את היחס לביצה, כאשר פסח הוא החלמון (לשון החלמה-רפואה) ושבעות

כשהעיקר הוא הגואל השני שמתחיל ב-מ: ביציאת מצרים ה' שולח את אהרן ומשה – שניהם חשובים, ושקולים לפעמים^{כג}, אבל ברור שהעיקר הוא משה. בפורים שני הגיבורים של המגילה הם אסתר ומרדכי – אף שהמגילה נקראת על שם אסתר, שבקשה "כתבוני לדורות"^{כד}, 'כל הזכויות שמורות' למרדכי, הוא הגואל העיקרי ("מרדכי בדורו כמשה בדורו"^{כה}) ואסתר היא ת.פ. שלו (הגם שהיא המלכה והוא רק משנה למלך) – "ואת מאמר מרדכי אסתר עשה כאשר היתה באמנה אתו"^{כז}. גם בגאולה העתידה, ה' עתיד לשלוח את אליהו הנביא לפני שישלח את משיח. מה התפקיד של אליהו הנביא? "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם"^{כח}. אליהו הוא הרפואה שקודמת למשיח – הוא מרפא את העם מכל החליים על ידי שהוא מחזיר אותנו בתשובה ("וגדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם"^{כט}, "ולבבו יבין ושב ורפא לו"^ל). אמנם כתוב ש"משיח אתא לאתבא צדיקא בתיבתא"^ל, אבל הכוונה שאחרי שאליו יחזיר את העם בתשובה ישארו כמה צדיקים שחושבים שהם לא צריכים לעשות תשובה – ואותם צריך המשיח עצמו להחזיר בתשובה, הם ישארו למשיח. אנחנו בסעודת משיח, צריך לראות את המשיח, אך לפני בואו צריך לראות גם את אליהו הנביא. [שאלה: ואם לא רואים, אם אין כאן אליהו?] יש!

בלשון הקדש, המלים רפואה ואמונה אינן מתאימות לרמז של ה-אם בגאולות, אבל הלשון בארמית, כפי שהיא מובאת תמיד מהזהר, היא כן ראשי תבות **אם** (כתחלת המלה **אמונה**

כג בראשית רבה א, טו.

כד מגילה ז, א.

כה ראה אסתר רבה ו, ב.

כו אסתר ב, כ.

כז מלאכי ג, כד.

כח יומא פו, א (ע"פ הגהות הב"ח).

כט ישעיהו ו, י.

ל ע"פ זהר ח"ג קנ"ג, ב. הובא בלקו"ת שמיני עצרת צב, ב;

שה"ש נ, טע"ב.

לא ברכות יב, א.

לב אוהב ישראל דרוש לפסח בתחילתו.

לג ראה למשל שמות יג, ג; דברים טז, ג ובכ"מ.

לד שמות כ, ז (וראה בהערה הקודמת).

לה דברים ה, יא.

לו ע"פ ראש השנה פ"א מ"א. ראה ראש השנה ד, א.

לז זהר ח"א מח, ב.

לח מגלה עמוקות רנ"ב אופנים אופן רמו.

לט הקדמת תקו"ז ("פתח אליהו").

בפרט ג רישין דאריך – מוחא-אורא-גלגלתא. בין המוחא (מוחא סתימאה, חכמה דאריך אנפין, בו מלובשת גבורה דעתיק) לגלגלתא (כתר דאריך אנפין, בו מלובש חסד דעתיק) ישנו האורא, שיש לו מעלה על המוחא והגלגלתא משום שבו יש הארה של הדעת דרדל"א^מ. שלשת הראשים הם בסוד **עב-סג-מה** דאריך – בגלגלתא מאיר שם **עב**, באורא מאיר שם **סג** ובמוחא שם **מה** (שם **בן** הוא כבר בדיקנא בסוד "**בן זקנים**"^מ).

זו הקדמה חשובה מאד בכתבי האריז"ל^ט. לענייננו, שלשת הראשים מקבילים לשלשת הרגלים: פסח הוא המוחא, כנ"ל. שבועות הוא כנגד האורא, עם המעלה שבו – מה שמופיע בפסח בגדר אמונה הופך בשבועות לדעת (כפי שהתבאר לעיל), בסוד דעת דרדל"א (הדעת של כח האמונה בנפש), ובמובן זה יש יתרון ל"זמן מתן תורתנו" על שאר הרגלים. סוכות הוא החג הכי מקיף – כאשר הסוכה מקיפה את האדם מסביב – והוא מכוון כנגד הגלגלתא. עיקר ההתבוננות כאן הוא שעל אף שלפעמים מבינים שהמקיף נעלה יותר מהפנימי – הסדר כאן הוא מ'פנימי' ל'מקיף', כשגם יש מעלה בפנימי על המקיף.

כללות היחס בין חג שבועות, "זמן מתן תורתנו", לחג הסוכות, "זמן שמחתנו", היא גם בין פנימי, מח, תורה, למקיף, סוכה (בסוד הצלם הנ"ל ה"ל, החיה, המקיף הקרוב, הוא אכן בחינת מח ביחס ל"ם, היחידה, המקיף הרחוק). בחג הסוכות יש גם מקיף וגם פנימי, סוכה ולולב, כאשר קיום מצות סוכה (בלילה הראשון של חג), מקיף, קודם לקיום מצות לולב (בבקר של יום ראשון של חג), פנימי. נוהגים לברך על הלולב בתוך הסוכה כדי להמשיך את המקיף בפנימי. לגבי יום שמיני עצרת, שבו תפלת הגשם ("משיב הרוח ומוריד הגשם", וכפירוש הידוע של מורנו

וסוכות הם החלבון המקיף אותו (גם בחלבון יש משמעות של חוזק ותוקף, החלבונים מחזקים את הגוף).

המבנה הזה, של מדרגה אחת פנימית (פסח) ושני מקיפים (שבועות וסוכות) הוא-הוא סוד **הצלם**^מ – ה"צ היא האור הפנימי (הכולל נר"נ) ויש לה שני מקיפים, ל ו"ם, חיה ויחידה.

כאן פסח הוא הפנימי, בו מפנימים את האמונה לדעת באכילת מצה. סוד החיה הוא חג שבועות, מתן תורה, סוד "מגדל הפורח באויר"^מ, כינוי האות למד^מ, לשון **תלמוד** תורה וסוד היחידה הוא חג הסוכות, "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ"^מ, "סוכת שלום"^מ, מ"ם לשון **מים**, רמז לניסוך המים בחג, שמחת בית השואבה ותפלת הגשם בשמיני עצרת. בדרך כלל מבינים ששני המקיפים נעלים מהפנימי, אבל יש מעלה דווקא בפנימי – וזו המעלה של חג הפסח.

מוחא-אורא-גלגלתא

אמרנו שהיחס בין פסח, "ראש השנה לדגלים", לשני הרגלים שאחריו, שבועות וסוכות, הוא יחס של "זכור" ו"שמור". והנה, "זכור" (עם כל הכוונות שלמדנו באדר לענין "זכור"^מ) עולה בגימטריא **דגל**. אחר כך באים עוד שתי רגלים, **דגל-דגל**, בגימטריא **גלגלת**. כנודע^מ. הרמז הזה הוא פתח לעוד התבוננות בשלש המדרגות, פסח ה'פנימי' ושבועות-סוכות ה'מקיפים':

כמו שפתחנו, פסח הוא המח של שאר המועדים. הכינוי לפנימיות הוא "מוחא" וה"גלגלתא דחפאי על מוחא" היא המקיף-השומר. כמו שבכתר בכלל יש שלשה ראשים, יש

מ ראה ע"ח שכ"ה. ובכ"מ.

מא חגיגה טו, ב. וראה בהערה הבאה.

מב סנהדרין קו, ב ורש"י שם.

מג ישעיה טו, ו.

מד נוסח ברכת "השכיבנו" לשבת ויו"ט.

מה ראה בשיעור מוצאי ז"ך אדר תשפ"א.

מו ראה באוהב ישראל הנ"ל הערה לב. ובכ"מ.

מז ראה המשך תער"ב ח"א עמ' תנג ואילך; שם עמ' תשיט ועוד.

מח בראשית לז, ג.

מט ע"ח שי"ג פ"ד (מ"ח) ובכ"ד.

פנימיות התורה"¹⁰. אם כן, **לג** בעומר הוא היום של "טעם" – גילוי טעמי תורה, הממד הפנימי של התורה"¹¹. עוד לפני **לג** בעומר יש במהלך הספירה 'חג חסידי' – ב' אייר, "תפארת שבתפארת", יום ה-**טוב** של ספירת העומר, יום ההולדת של הרבי המהר"ש (שנקט בדרך של "לכתחילה אריבער", גם בגילוי החסידות בשופי ולכתחילה"¹²). החסידות היא הסוד של "טוב [טעם]". זהו הסבר עמוק מהו ההבדל בין קבלה לחסידות – הקבלה היא גילוי טעמי תורה, אבל את ה"טוב טעם", את הגעשמאק הפנימי באותם טעמי תורה, באה לתת החסידות.

אם כן, בסדר של "טוב וטעם ודעת למדני" רואים שהמהלך הוא מהפנימיות אל החיצוניות (בדומה לקדימת הפנימי למקיף כנ"ל, וכידוע שהאור המקיף שורה על חיצוניות הכלי דווקא"¹³) – ה"טוב" של החסידות קודם ל"טעם" של הקבלה (ב' אייר קודם ל-**לג** בעומר) וה"טעם" של הקבלה קודם ל"דעת" של הנגלה שבתורה (**לג** בעומר קודם לשבועות). זהו כלל גדול בקירוב נפשות היום – קודם כל צריכים לתת למקורב לטעום את הטעם של הפנימיות, ברובד העמוק ביותר שלה, ורק אחר כך הוא יכול לקבל את החיצוניות, את הקיום הפשוט של ההלכה.

נד ד"ה "וספרתם לכם" תרס"ו (המשך תרס"ו עמ' ריט) ועוד. נה וראה פסחים קיט, א.

נו מקורות וביאורי הרבי מליובאוויטש בענין נלקטו בפ"ח בספר לכתחילה אריבער (לרב בוקיעט ע"ה). ראה גם **בנתה אחישנה** עמ' קסהיקסו.

נז והנה, ימי הספירה מתחלקים לשלשה שלישי-פרקים (כלל גדול בקבלה שכל מציאות בעולם מתחלקת לשלשה), כהקדמה לקבלת תורה משולשת ("אוריין תלילתא") בחג שבועות: מיום הראשון (חסד שבחסד) עד יום ה'**טוב** (תפארת שבתפארת), מיום ה'**טוב** עד יום ה'**לג** (הוד שבהוד), מיום ה'**לג** ועד יום ה'**מט** (מלכות שבמלכות) וכך מקיימים "נספרו חמשים יום" (ויקרא כג, טז) – גילוי שער הנון, חג שבועות.

נח ראה למשל סה"מ עטר"ת עמ' שצח.

הבעל שם טוב¹ שהקב"ה משיב את הרוחניות ומוריד את הגשמיות, היינו שמישב את המקיף ומוריד את הפנימי), יש בו בחינה אחת שהוא המפנים את כל האורות המקיפים של חדש תשרי, אך מאידך הוא גם העוצה, השומר-מקיף, את כל הגילויים של החגים. על זה הדרך, שמיני עצרת עצמו הוא פנימי ביחס לשמחת תורה, שיש בו את מעלת המנהג על הדין², כשעיקר החידוש של שמחת תורה הוא מנהג ההקפות, הענין של 'מקיף'. בחוץ לארץ, כידוע, שמיני עצרת ושמחת תורה הם שני ימים, והרבי היה מדגיש שאין לערבב את העניינים שלהם.

"טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי"

על פי פשט, המהלך מפסח לשבועות הוא מאמונה ("מיכלא דמהימנותא" בפסח) לדעת (תורה שיש להבינה באופן פנימי בדעת בשבועות) – היפך הסדר הנ"ל של מח פנימי (פסח) קודם למקיף (שבועות), דהיינו בכלל ההבדל בין פשט לסוד. אפשר לדרוש את סדר הפשט מאמונה לדעת על הפסוק "טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי"³: בזכות "כי במצותיך האמנתי" בפסח – "מצותיך", שפשוטו לשון מצוות, רומז גם על המצות⁴, "מיכלא דמהימנותא" ("האמנתי") – אזי "טוב וטעם ודעת למדני" בלימוד התורה בטוב טעם ודעת בשבועות.

בפרט, "טוב טעם ודעת למדני" רומז לכל התהליך שמפסח ועד שבועות: עוד לפני "זמן מתן תורתנו", בו זכינו בגילוי לחלק הנגלה שבתורה, הנתפס בשלמות ב"דעת", אנחנו חוגגים את **לג** בעומר, שהוא "מתן תורה של

1 ראה תולדות יעקב יוסף פרשת קדשים אות יא.

2 נא ראה לק"ת דרושים לסוכות ושם"ע פ, ג.

3 נב תהלים קיט, סו.

4 נג על דרך הלימוד במכילתא פסחא פ"ט (הובא ברש"י שמות יב, יז).

מפגשי המהפכה הרביעית (1)

מפגש עם הרב דניאל צפון וניר מנוסי

"שמאל דוחה וימין מקרבת" במהפכה הרביעית

קיצור מהלך השיעור

העיסוק במהפכה הרביעית מוליד שאלות רבות, המתעוררות ביתר־שאת אצל כל מי שעוסק בפועל ב**הפצה לאומות העולם**. בעקבות שיעורי המהפכה הרביעית בכלל והשיעורים על גיור בתקופה האחרונה בפרט הגיע לשיחה עם הרב ר' דניאל צפון, העוסק בהפצת תורה בספרדית ברשת האינטרנט. בהקשר זה יצוין שיש בארצות דרום־אמריקה **ביקוש גדול ללימוד תורת־ישראל**, וכבר ישנם מספר ערוצי־הפצה של תלמידי הרב שרבים־רבים זוכים ללמוד בהם – כ"י.

במפגש עלו שאלות רבות, בעיקר בנושא האיזון הנכון בין "שמאל דוחה" ל"ימין מקרבת" ביחס למבקשים להתקרב לעם ישראל, כשהרב הדגיש שעיקר המגמה הוא להגיע ל"ימין מקרבת", תוך תשומת לב לטיפוס נכון ומאוזן של המתקרבים. עלה גם נושא השפה המתאימה והמדויקת בה יש להשתמש כאשר מפיצים תורה לאומות ועוד ועוד.

ר' דניאל: כן. לגבי זה אולי אחכה לניה, אבל קודם כל יש לי שאלות במציאות.

שאלה ראשונה: יש בעיה של חוסר זהות.

מה תהיה הזהות החיובית של אותם גויים שמושפעים מהתורה ושומרים שבע מצוות בני נח? אנשים אוהבים מאמרי חז"ל, פסוקים, ושואלים 'ואני מה?'. לקרוא 'בן נח' לאדם שבהיותו נוצרי התפלל שלש שעות ביום, או

הרב: ניר ספר לי הרבה על הפעילות שלך. כן ירבו התלמידים והמושפעים – שהאור יגיע לכל העולם.

ר' דניאל: תודה. יש לי הרבה שאלות בנושא.

הרב: אחת־אחת... קראת את השיעור בנפלאות?^א

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. אור ל"א אד"ר תשפ"ב - כפ"ח

תשא ויקהל תשפ"ב.

א שיעור ב' אד"ר – נדפס בכמה חלקים בגליונות תצוה, כי

השם – רבי חסדאי קרשקש – שקידש שם שמים ורבים משרי המלוכה "התייהדו בלבם"¹. מה קורה בלב של הגוי איננו יודעים, אבל יש להניח שאם הרעיון הזה יופץ הוא יגיע להרבה הרבה אנשים ויאיר את הלב שלהם. מה יתקדם הלאה? איננו יודעים בדיוק.

אמנם, לגבי הקירוב והגיור יש בעיה שצריך לשים לב אליה, שהגוי רואה היום את עצם ישראל ומדינת ישראל כדבר אחד והרי המדינה לא מזוהה עם התורה. זהו דבר שמבלבל אותו מאד (עם מה הוא מזדהה).

ר' דניאל: הגוים שמתקרבים, באופן כללי, הם אנשים שיודעים תנ"ך, הם רוצים לראות את מה שכתוב בנבואות מתגשם, ונוטים לזהות זאת זה עם המדינה. היום יש הרבה גוים שנקראים אוהבי ישראל, יש אפילו כנסיות שמתחילות להפוך לכל מיני סוגים של 'לפני בית כנסת', כולם עם דגל ישראל על הקיר. זהו הדבר הראשון אצלם. יש בכך צד חיובי, שכבר נוגע לשיעור של הרב, כי הדבר מראה שמה שהם רואים זה העליונות של עם ישראל, 'גרים גרורים' (כמו שמוסבר בפרק הראשון של השיעור).

הרב: נכון. על זה נאמר "ורבים מעמי הארץ מתיידיים", לאחר שראו את הגדולה של עם ישראל. מצוין.

ר' דניאל: השאלה למעשה מה לעשות עם הגיור. יש הרבה גיורים היום, אולי יותר מאי פעם, ויש טענה שרוב המתגיירים בארץ היום לא שומרים תורה ומצוות. למשל, מתגיירים שבאים מדרום אמריקה (לפי מה שאני רואה), יש כאלה שבאמת רוצים לקיים מצוות, אבל יש כאלה שרוצים בעיקר את המעמד, להיות העם הנבחר. יש בדרום אמריקה הרבה כתתיות (קאסטות מעמדות). אם תשאל מישהו מקולומביה מאיפה אתה – הוא יגיד מקולומביה, אבל ידגיש שהוריו מספרד. בארצות הברית צריך לסגור כדי שאנשים מדרום אמריקה לא יכנסו, כי החלום

התענה, וכעת אומרים לו רק לא לאכול אבר מן החי, רק 'לא־תעשה' – זה לא מספק.

שאלה שניה, אפילו יותר חשובה: מה ה'תרבות' שתהיה לאנשים האלה? ביהדות יש 'מסגרת תרבותית' של מנהגים וכו'. לדוגמה, התפללתי מעריב בבית כנסת כאן – אני מגיע, יודע איך מתפללים, מה אומרים, מה לא אומרים, איך זויים. גם לכל תנועה דתית אחרת (להבדיל) יש תרבות ודרך, איך שרים, איך עושים וכו'. אבל הם מגיעים עכשיו לתוכן חדש, לרעיונות חדשים, ובעצם אין להם כלום מסביב – אין תרבות מסביב לרעיונות, לתורה שהם לומדים. קבוצה של בני נח שנפגשים – איך הם אמורים להתפלל? מה הם יעשו? ירימו ידים או לא? ישירו בטון כזה או אחר? זה נראה אולי שולי, אבל מאד משמעותי.

הרב: כן, כן. שאלו ושואלים על זה הרבה. לכן יש לנו ספר שנקרא קבלה והתבוננות לאומות העולם (Kabbalah and Meditation for the Nations) [קראתי]. יש שם קצת תשובות לשאלות, כמו ששואלים איך להתפלל וכל המנהגים וכו' – מה שאמרת עכשיו. יש כאלה שהציעו לכתוב להם שולחן ערוך. [כתבו כבר שנים־שלושה...]

אבל אנחנו מדברים לא רק על זה. אתה מדבר על חיזוק בן נח כבן נח. זה חשוב מאד, כמובן, אבל אנחנו מדברים מעבר לכך – לעורר אותם בכלל להתקרב לתורה, למתן־תורה. [להתגייר?] כן. כמובן, רק מי שבאמת שייך לענין. אפילו אם אחד מתוך אלף מתגייר זהו כבר הישג גדול, על דרך מה שכתוב "אלף נכנסים למקרא... יוצאים מאה, יוצאים עשר, יוצא אחד"². כמה יתגיירו בפועל? אי אפשר לדעת כרגע, עד שהמהפכה 'תתפוס'. אבל קודם כל, שהעולם יתבשם מהאור של התורה. שלחו לי ציטוט מאד יפה מהחסיד יעב"ץ, שמספר על בעל אור

ב קהלת רבה ז, א כח: "אדם אחד מאלף מצאתי, בנוהג שבעולם אלף בני אדם נכנסין למקרא יוצאין מהן מאה למשנה, יוצאין מהן עשרה לתלמוד, יוצא מהם אחד להוראה".

את הכובע שמתאים לו. יש שלב מסוים, בו מייצרים את התוצר בשביל שכל מי שמעניין אותו – יוכל לקבל אותו, לטעום אותו. דברנו על הפסוק "טעמו וראו כי טוב הוי' אשרי הגבר יחסה בו"¹ והסברנו ש"גבר" כאן הוא כמו "גר". בכל אופן, הפצת תורה היא שלב אחד. הכנת כלים לקבל הרבה גרים היא עוד שלב. לשם כך אתה צריך להיות ראש ממשלה, להכין את כל השטח. אם היו רוצים, ואם היה על פי תורה, היה טוב מאד לקבל אלף גרים – למה לא?

בזמן שמאד טוב לישראל הגיור הוא ספק, כי מתגיירים לא לשם שמים – כמו שרוצים להגיע לאמריקה גם רוצים להגיע לישראל, אותו דבר. לכן באמת צריך גם "שמאל דוחה", כדי לברר ולוודא שהגיור אמתי. כתוב "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת"² – לא רק לגבי גרים, כלל לגבי כמה וכמה דברים. גם לגבי הגיור כתוב בפירוש בגמרא שמתחילים בשמאל דוחה³. אומרים להם – אתם לא באים לעלות רמה. אתם יורדים רמה עכשיו מבחינה מסוימת – ישראל דרופים, לא יהיה לכם טוב בגשמיות, בחיצוניות. אם הם מקבלים זאת אומרים להם שבפנימיות הם מגיעים למקום הרבה יותר טוב.⁴

ר' דניאל: השאלה פה, אם נעודד גיור, איפה

ה"שמאל דוחה"?

הרב: זו היתה הכוונה בדימוי של הכובעים – שטוב להפיץ כדי לעורר את הנשמה עד שהוא יבוא מעצמו להתגייר, זהו דבר אחד. אבל אני לא בא ואומר לו ישר שיתגייר. ברגע שירצה להתגייר – בוא נשב, נעשה את התהליך. היום

1 בשיעור ב' אד"ר השתא ח"א.

2 תהלים לד, ט.

3 סוטה מז, א.

4 יבמות מז, א: "גר שבא להתגייר בזמן הזה, אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר? אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים, דחופים, סחופים ומטורפין, ויסורין באין עליהם? אם אומר יודע אני ואיני כדאי, מקבלין אותו מיד". וראה רמב"ם הלכות איסורי ביאה פ"ד. ש"ע י"ד רסח, ב.

5 שם: "זכשם שמודיעין אותו ענשן של מצות, כך מודיעין אותו מתן שכר".

היום שם הוא להיות אמריקאי (היום שליש מאמריקה הם לטינים). גם הגיור הוא תופעה דומה. הדת היא דבר מאד משמעותי בארצות האלה, ועכשיו להיות יהודי זה נהיה דבר חשוב. אני תמיד חשבתי שזו סבה לא לעודד לגיור, כי ראיתי בזה סוג של דוד ושלמה⁵.

הרב: בארצות האלה יש גם סיכוי שאולי יש לו דם יהודי, מצאצאי האנוסים. אומרים שאי אפשר לדעת כמה מיליונים יש שם.

ר' דניאל: הם גם יודעים לספר את הסיפור – סבא שלי... סבתא שלי... בבתי הדין לגיור, יש מקומות כמו קולומביה, שמעכבים מאד גיור, יכולים להיות שלוש שנים ומעכבים, בגלל מקרים כאלה לא נעמים. יש גם כאלה שדחו אותם שם ואז באו לבית דין מסוים בארץ להתגייר... [הרב: שמעתי את הסיפור.]

הרב: קשה להאשים את הרבנים, אבל, כמו שאמרנו בשיעור, רב שמגייר צריך להיות מאד מאד חכם ומאד רגיש, כמעט בעל רוח הקדש – מי כן ומי לא.

ר' דניאל: אם אני עכשיו אעודד לגיור – אני יכול להביא אלף גיורים בעוד שנה, בלי להגזים, ואולי יותר. לא קשה להביא גרים, מהבחינה הזאת.

הרב: יש מחלוקת מה עושים קודם – משכן או כלים⁶. בצלאל סובר שצריך קודם לעשות משכן, מקום לקלוט את הכלים. משה רבינו חשב אחרת, אבל בסוף הוא הסכים לבצלאל. גם כאן, בד בבד עם הגיור צריך להכין מקום מתאים לקלוט את הגרים.

יש ביטוי של אחד מהרביים, הצדיקים, אדמו"ר הצמח-צדק, שאמר 'אני כובען', עושה כובעים מכל הגדלים, וכל אחד בא ומווד ולוקח

ד יבמות כד, ב: "לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה". רמב"ם איסורי ביאה פ"ג הט"ו: "לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה, בימי דוד שמא מן הפחד חזרו, ובימי שלמה שמא בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו", עיי"ש.

ה ברכות נה, א.

אבל אם מדברים אתם ישירות ואומרים להם 'יש לכם חמש דרגות, ואם אתם זוכים אחריהן אפשר להיות יהודי' – בטח שהם ירצו להיות בדרגה הכי גבוהה שיש.

הרב: מצוין. שילמדו טוב לטפס על הסולם, סולם זהב.

ר' דניאל: השאלה אם ככה מדברים עם האדם הפרטי – יש לך חמש דרגות... מזמינים אנשים לגיור, יהיו אלפי גיורים. כי הם שואפים לדרגה הגבוהה בגלל מה שאמרנו – מעמדות. ברור שכל אחד רוצה להיות במעמד ישראל.

הרב: יש כלים כדי לגייר בפועל. צריך בית דין, רבנים טובים. לא טוב לדחות גרים – גם לפי ההלכה וגם לפי הרגש, כמו שדברנו.

ניד: לדחות גר אמת. אבל כאן כל החשש...

הרב: כמו שלמדנו¹⁰, גיור הוא הימור אופטימי. **ר' דניאל:** אבל צריך "שמאל דוחה".

הרב: הפשט שה"שמאל דוחה" הוא כדי לבחון את הרצינות שלו. כמו שכתוב בזהר¹¹, ה"שמאל דוחה" היא נסיון, עם התקוה בלב שהוא יעמוד בנסיון, שיצליח במבחן, ואז מיד בא הפיצוי של "ימין מקרבת".

עיקר הנקודה שאמרנו, שאלף גיורים בשנה אולי יבואו, אבל זהו שלב ב'. עכשיו נתמקד בשלב א' – הוא הנושא שלנו כרגע.

ר' דניאל: רק אמרתי זאת כדוגמה, שמבחינת הגוים לא בעיה שיהיו אלפי גרים. אני לא אומר שאני רוצה לעשות את זה.

הרב: יש ביטוי של הרב¹² שעשו כבר מוכן. כשיעקב שלח מלאכים לעשו הוא אמר לו – אני מוכן לגאולה, מה אתך? הרבי אומר שהיום המצב הפוך – עשו מוכן והיהודים לא מוכנים. ודאי יש מיליונים שבאיזה מקום במודעות שלהם מוכנים ורוצים להתקרב ולהתחבר. עכשיו אנחנו צריכים

אי אפשר לומר לו כמו שכתוב בשו"ע שיהודי הוא מסכן – כבר לא כל כך מסכן, ב"ה. מצד שני, אם זה משנה למישהו, הוא עדיין נרדף. זו גם מעלה – "האלהים יבקש את נרדף"¹³.

ניד: הרב אומר שבאמת יש הבדל בין לעודד – וזה אנחנו לא עושים – אבל אנחנו כן מפיצים ומלמדים, ויש בזה מעין הזמנה.

הרב: כמו הביטוי של החסיד יעב"ץ, רוצים שאנשים יתייהדו בלבם – קודם כל. שכבר לא יהיה נוצרי, בלב שלו, אלא שיהיה יהודי בלב. זה כבר חידוש גדול.

הרב: צריך לחשוב מי הדוגמה שלנו. דוגמת המופת שלנו היא אברהם אבינו. הוא מפרסם אלקות בתוך עולם שכולם עובדי עבודה זרה בצורה הכי גסה, והוא מדבר אתם על רעיונות נשגבים ביותר של אל אחד. הוא רוצה שזה יגיע לכולם. יש מי שמצטרף אליו, "הנפש אשר עשו בחרן"¹⁴, לא כתוב בבירור איך עשו את הנפשות האלה. לפי הפשט אברהם קיים "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"¹⁵, וכל מי שרצה בא והצטרף. צריך לעשות כמו אברהם אבינו. הוא גם עשה להם טובה בגשמיות, אחרי שהאכיל אותם והכל אמר להם לברך – אפילו הכריח אותם, 'תברך או תשלם', ככה חז"ל אומרים¹⁶. היתה לו גם גבורה.

ר' דניאל: עוד משהו. יש ערוץ 'גל עיני' בספרדית. כל השיעור על חמש המדרגות של בן אדם, בן נח, בן אברהם, בן יצחק, בן יעקב – כנגד נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה (עוד לפני שמגיעים למדרגת ישראל על ידי גיור כהלכה) – תורגם לספרדית. איני יודע כמה אנשים צפו בתרגום, אבל ודאי צפו בו הרבה גוים. כשהגוי רואה את הדברים ודאי הוא אומר – אני רוצה את הדרגה הכי גבוהה. זהו דבר גדול שמדברים בינינו ככה,

יא קהלת ג טו.

יב בראשית יב, ה. וברש"י: "שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים, ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאוים".

יג בראשית כא לג.

יד בראשית רבה מט, ד.

טו השיעור הנ"ל הערה ב (בפרט בח"א: גיור – ההימור האופטימי – נדפס בגליון תצוה).

טז ראה גם זהר ח"ב קעג, א"ב.

יז שיחת פרשת ויצא, ט' כסלו תשנ"ב (התוועדות תשנ"ב ח"א עמ' 354).

של הדרך הזו לכולם. ככה צריך לדבר, בשפה אוניברסלית. המסדרים בעצמם צריכים להיות הכי עמוקים והכי מלאי רגש יהודי מקורי.

ר' דניאל: בדיוק היום איזה גוי שלח תגובה – 'תזהרו ממנו, שהוא מדבר כמוכם אבל הוא נגדכם...'

הרב: לא צריך לומר שום משפט שיכול להשמע כאילו שאתה בעד הנצרות או משהו, ח"ו.

ר' דניאל: לא. אבל אני מלמד תהלים – אני מפרש תהלים. הם גם מאמינים בזה, אז הם שומעים ומתחברים בגלל הסגנון. השיעורים מגיעים למיליוני צפיות.

הרב: מצוין, כן ירבו.

ר' דניאל: עוד שוה לבדוק את השטח, את הצד שלהם, מה הקליפות העיקריות שאוחזות את האנשים עדיין בעבודה זרה או בכל מיני דעות נוצריות, ולהלחם נגדן – לא ישירות, אבל לדבר על הנושאים. זהו גם דבר חשוב.

הרב: בסדר, זה חלק מה"שמאל דוחה" – לדחות את ההשפעות הלא אמתיות.

ניר: דניאל כתב הרבה 'לומדות' למה מסוכן לגייר.

הרב: ודאי יש בעיה. זה הנושא היום. **איתאל:** הרב 'התעקש' מתחלת הדיבורים על המהפכה הרביעית, שלא נותנים שיעורים דווקא לגוים – אלא תורה לכולם.

ניר: היום דברתי על תורה לאומות העולם. מישוהו אמר – תורה לכל העולם. אמרתי שלא נכון, וצריך הבדלה, אבל אני רואה שהוא כן צדק. **הרב:** נכון. הרי יתכן שגם היהודי הרחוק חושב כמו גוי, לכן צריך שפה אוניברסלית.

ר' דניאל: התחלתי לדבר גם על קבלה. יש תופעה של מרכזי קבלה לא כשרים.

הרב: בשביל תופעות כאלה צריך "שמאל דוחה"...

ר' דניאל: הלעומת-זה של המהפכה הרביעית.

ניר: הרב אמר הרבה פעמים שמכיוון שהמושג קבלה כבר נפרץ, זה אומר שהגיעה השעה ללמד

לתקן את עצמנו. כל הדבר הוא ודאי בשביל כולם, כל האומות, אבל קודם כל הוא בשבילנו – תיקון פנימי. בתיקון – הכל חוזר לאברהם אבינו, "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי – אברהם כו"¹¹. קודם כל שנהיה אברהם, שעשה זאת גם מאהבה פשוטה – אהבת הבריות. כמה שהיה אחרת מכולם, "העברי", "כל העולם מהעבר האחד והוא מהעבר השני"¹², אבל הוא אהב את העבר השני.

ר' דניאל: אז השלב הראשון הוא להפיץ כמה שיותר אור. גם שם יש שאלה – מה הלבוש שהאור הזה צריך? אפשר לדבר בשפה תורנית, של ידידישקייט, כמו שאנחנו מלמדים שיעור. זה מה שכולם עושים היום – פותחים ערוץ יוטיוב ומדברים כאילו הם בבית כנסת, רק באינטרנט. אנשים תמיד שואלים אותי – למה הערוץ שלך הצליח כל כך הרבה? אני אומר להם – אני מדבר את השפה שלהם. אני לא אומר 'פרשה', הם לא מכירים את המושג.

הרב: ברוך ה', מצאת את הדרך, הערוץ הנכון. **ר' דניאל:** אז כן להשתמש בשפה אוניברסלית בשביל המושגים?

הרב: כן, בהחלט. הוזכר באביטה-נפלאות השבוע שכדי להיות אוניברסלי צריך להתפשט מהלבושים, מהסגנון והניב של התרבות.

ר' דניאל: לי זה פחות קשה – אבא שלי לא יהודי. אמא שלי יהודיה. אז גדלתי כמו גוי.

הרב: איפה? בספרד?

ר' דניאל: בברצלונה. לא הייתי דתי, לא לכאן ולא לכאן, אבל אני מבין את הסגנון הגויי – יודע איך הם חושבים. לפני התשובה היה לי מעבר קצר מאד בנצרות, אז אני מבין גם כן. בית הספר היה קתולי, אחר כך היה לי מעבר קצר לחיי נצרות פרוטסטנטי.

הרב: בסדר, אז ה' לקח אותך בדיוק בדרך הנכונה בשבילך – וצריך לתרום את הפירות

יח תנא דבי אליהו רבה פכ"ה.

יט בראשית רבה מב, ח.

קבלה אמתית.

הרב: יש כלל "קליפה קדמה לפרי" – כל פעם שיש פרי יש קודם קליפה.

להדגיש את הענין של התנ"ך מאד חשוב – שיהיה בסיס ההפצה. הגם שלא מדבר לכל העולם, אבל לאחוזו מאד גדול. **ניר:** כל הנוצרים.

הרב: הנוצרים הפשוטים דווקא, או נוצרים מתרבות מסוימת. כמו ב'בַּיִבְלָ-בְּלָט' באמריקה (טקסס ועוד).

ר' דניאל: יש לי ערוץ שיש בו רק תנ"ך. אני תמיד אומר היברו-בייבל, שלא ישמע שהנוצרי. שואלים הרבה האם יש איסור להשתמש בתרגומים שלהם.

הרב: הדבר היחיד שמקובל להשתמש בו הוא חלוקת הפרקים שלהם.

ר' דניאל: יש להם סדר שונה בספרים.

הרב: אפילו בעשרת הדברות מחלקים אחרת.

[היה דיון על החלוקה והפרשיות והספירות].

ר' דניאל: יש בכוזרי גם סוג של הקבלה לחמש מדרגות, אולי חמש המדרגות בסולם

שהרב הזכיר. לא יודע איך זה מסתדר, אבל הוא לא סתם מתחיל באלילות, פילוסופיה, נצרות, איסלאם, יהדות. גם חמש מדרגות.

הרב: חמש מדרגות הן כנגד נרנח"י. לא סתם חמש מדרגות. אבל יש חמש מדרגות גם באגוז, ארבע מדרגות בקליפה ורק אז מגיעים לפרי³.

[דובר על יחס נצרות ואיסלאם, ועל כך שהיחס ביניהם התהפך – פעם האיסלאם היה הנאור והרחוק מע"ז והיום הוא היותר רחוק וכו'.]

הרב: ההיפוך היום מראה שהכל מזויף.

ר' דניאל: אשמח לקבל ברכה מהרב.

הרב: ברכה להצלחה רבה ומופלגה. שנהיה בקשר. יש הרבה מה לעשות – בלי סוף. שיהיה מתוך שמחה ובריאות ותוקף של קדושה. כתוב^{כא} שחדש אדר הוא מזל בריא ומזל תקיף – שיהיה בריא, תקיף, עם חיוך.

כ ע"ח שמ"ט פ"ב. פ"ח שער חנוכה ופורים פ"ו. חסד לאברהם מעין ב נהר י.

כא תענית כט, ב. וראה רא"ש שם פ"ד אות לב.

מפגשי המהפכה הרביעית (2)

מפגש עם הרב שמואל אליהו שליט"א

"הודיעו בעמים"

קיצור מהלך השיעור

לאחרונה עלתה יזמה לפרויקט גדול של **הפצת תורה ברשת האינטרנט**, מתוך מגמה להגיע לכל באי עולם. בהקשר הזה התקיימה פגישה בין הרב יצחק גינזבורג שליט"א ל**רב שמואל אליהו שליט"א**, רב העיר צפת ת"ו, בנוכחות נוספת מצומצמת, בה נידונו ענינים הקשורים ב'מהפכה הרביעית' – מה מותר ללמד את אומות העולם? מה צריך להיות היחס לקהילות של בני-נח? מהי הדרך הנכונה להגיע לגיור? ועוד ועוד. תענוג מיוחד יש במפגש כזה, של "אז נדברו יראי הוי'", בו ניתן לראות את הכבוד והאהבה ההדדיים בין שני הרבנים.

הרב שמואל: הרבה זמן לא היינו כאן.

הרב: נפתח בברכה. [ברכו מזונות וכו']. עניני ציבור זה לא פשוט...

הרב שמואל: עניני ציבור שמתעוררים כעת – השפעה לאומות העולם – הם עניני הציבור ב"ה הידיעה. אני אומר לפעמים שכל התפלה בנויה על הענין, חוץ משמונה עשרה. בנוסח הספרדים גם בשמו"ע מתפללים גם על האומות, כשאומרים בחורף "ושבע את העולם כולו מטובך". בתפלת ימים נוראים זה הכל – מלכות ה' על העולם כולו.

הרב: הכל לקדש שם שמים. גם שיתקיים באומות העולם "ויראו ממך"^א וגם שיזכו

נרשם ע"י איתניאל גלעדי. לא מוגה. י' אד"ש תשפ"ב – כפ"ח
א דברים כח, י: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך

להתפלל.

הרב שמואל: אלו שני הפירושים ב"ה המוריה", לשון יראה ולשון תפלה^ב.

הרב: "ויקר" אלו תפילין שבראש^ג.

הרב שמואל: זהו כל הענין של פורים, לא? **הרב:** כן, "ורבים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם"^ד. השאלה אם "מתייהדים" זה גיור ממש, או שהם 'מתייהדים'

ויראו ממך^ה.

ב ראה רמב"ן בראשית כב, ב: "ששם ייראו האלהים ויעבדו לפניו".

ג מגילה טז, ב: "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקרא... ויקר אלו תפילין". ברכות ג, א: "ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתיב 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש".

ד אסתר ח, יז.

בלב' – יש גם כזה ביטוי, כפי שהזכרנו לאחרונה.^ה

הרב שמואל: בפשט זה הר כגיגית. העבירו להם את ה"הר כגיגית". כל מה שהיה בהמן היה בסוף עם מרדכי.

הרב: מרדכי זכה בבית המן.

הרב שמואל: אז כמו שכולם השתחוו להמן

– כולם השתחוו למרדכי, אבל מפחד.

"כי נפל פחד היהודים עליהם", ממש מיראה.

הרב: יש פסוק בישעיהו שלעתיד לבא ישתחוו ויתפללו לעם ישראל.^א

הרב שמואל: זה

כבר בדרך...

הרב: רבי יוסף

יעב"ץ אמר על רבי חסדאי – היתה בצורת בספרד ובתפלות שלו

הוא הוריד גשם, והיעב"ץ כותב שרבים משרי המדינה התייהדו בלבם.^ב זה הביטוי.

הרב שמואל: היה סיפור בירושלים, כך מביא

הבן איש חי^ג, שהיתה בצורת והמושל הערבי אמר ליהודים שאם לא ירד גשם הוא מגרש את כולם. התפללו בקבר שמעון הצדיק – יצאו עם מעילים. הרב מכיר את הסיפור?

הרב: כן, שמעתי. זהו קידוש שם שמים,

שרואים יש בורא עולם, שמשגיח על העולם, ושומע את כל תפלות העם הנבחר שלו, "בני

ה שיעור ב' אד"ר תשפ"ב, נדפס בנפלאות פרשת תצוה.
ו שבת פת, א "כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית" (בהר סיני ובפורים היתה מעין כפיה על האומות להתייהד).

ז ישעיה מה, יד: "כֹּה אָמַר ה' יְגִיעַ מְצַנְיִים וְסָחַר פֹּשַׁע וְסָבְאִים אֲנִשְׁי מִדָּה עָלָיו יַעֲבְרוּ וְלֹא יִהְיוּ אֲמֹנִים יִלְכוּ בַּזְּקִים יַעֲבְרוּ וְאֵלֶיהָ יִשְׁתַּחֲוּוּ אֵלֶיהָ יִתְפַּלְלוּ אֶת ה' אֵל וְאֵין עוֹד אֶפְסֵ אֱלֹהִים". וראה מלבי"ם שם.

ח מובא בשיעור הנ"ל (לעיל הערה ה).

ט עוד יוסף חי פרשת בשלח (הסיפור על הרב גלאנטי).

בכרי ישראל".^ד

הרב שמואל: הבעיה שיש כאלה שרוצים

להשפיע על הגוים באופן שהם משתחוים להמן, באופן שהם נחמדים, רוצים להיות כמו כולם. צריך להזהר מזה. היה מעשה פעם שאבא ע"ה (הרב מרדכי אליהו זצ"ל) אמר לי להגיד לרבנים הראשיים – כשהלכו לביקור אצל האפיפיור – שיקשרו מקל של מטאטא לגב. למה? הוא סבר שלהוריד את הראש בפני האפיפיור זה עבודה זרה, אז כדי לא להוריד – לשים מטאטא. כשהם חזרו אמר לי הרב שעוד כואב לו הגב מללכת זקוף...

הרב: "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה"^א – עוד לפני השתחוואה יש קצת כריעה^ב, וגם מזה צריך להזהר.^ג

הרב שמואל: "ולא זע"^ד.

הרב: "לא קם ולא זע", בלי התפעלות.

הרב שמואל: הרב יודע שאבא נקרא על שם

מרדכי היהודי, כי נולד בחדש אדר? ככה קראו לו. **הרב:** "מרדכי בדורו כמשה בדורו"^ה. המזל התקיף והמזל הבריא של חדש אדר^ו.

הרב שמואל: ישבתי עם יוזמי הפרוייקט

והיינו צריכים הכוונה איך עושים השפעה על האומות בשיעורים דרך המכשירים. כי בהלכה יש את שני הקצוות, יש מה שכתב השל"ה^ז כמה מסוכן ללמד לגוים, זו אחת השבועות^ח וכו', ומצד שני מה שכתוב שכאשר נכנסו לארץ כתבו את התורה בשבעים לשון^ט, וכל התפלה "הודו

י שמות ד, כב.

יא אסתר ג, ב.

יב ראה ברכות לד, ב.

יג ראה **שעשועים יום יום** ספר שמות, נספחים לעניני פורים, לא יכרע ולא ישתחוה.

יד אסתר ה, ט.

טו אסתר רבה ו, ב.

טז תענית כט, ב. ראי' שם פרק רביעי סימן לב.

יז מסכת שבועות נר מצוה אות קב.

יח כתובות קיא, א "שלא יגלו הסוד לעכו"ם", ופירש רש"י "אמרי לה סוד טעמי תורה".

יט סוטה לב, א; לו, א (הובא ברש"י לדברים כז, ח).

מאד רוצים לראות איזה אור. לדעתי אין הרבה הגבלה, משהו שאסור ללמוד או ללמד דווקא. בהלכה בכל חושן משפט יכול להיות רב גדול מאד גוי – כי הוא מצווה בדינים^{כה}.

הרב שמואל: וגם אמונה.

הרב: אמונה ודאי. עיקר

מה שמדברים הוא על אמונה, זהו העיקר. אבל צריך לדבר

בעומק – אמונה היא לא משהו פשוט. יש אין סוף לימוד על אמונה.

הרב שמואל: עלתה שאלה – האם אפשר

לדבר אתם על שיעורים בפנימיות?

הרב: כן, חסידות היא אמונה. הכל אמונה.

חסידות היא משהו שמי שזוכה, גם גוי, מרגיש שזו אמת. צריך משהו שגם יפה, גם מוצא חן וגם שיש בו הרגשה פנימית של "ניכרין דברי אמת"^{כו}. צריך להגיע אליו בנקודה הזו שהוא יכיר שזו האמת. אז הוא יפרוש מהעבודה-זרה שלו. קודם כל בלב, יתהייד בלב.

אחר כך יגיע השלב הבא, שהוא לא בדיוק

התפקיד שלנו – זהו הנושא עליו אנחנו רוצים לדבר: מה עושים עם אלו שחפצים בקירוב לגמרי, להתגייר? זה יהיה ודאי אחוז די משמעותי של

המקשיבים לשיעורים האלה, אם העסק יעבוד טוב. זהו הסימן שהפרוייקט הצליח – יבואו

מסות של גרים, יחסית. לא מדובר על מיליונים בהתחלה, אבל יהיו הרבה שירצו להתגייר. עד

כמה שאני מבין – איני בקיא בתחום, אבל כך אני מבין – אין בדיוק כלים ראויים לכך.

חסרים גם הכלים לבחון אותם, אם הכוונה שלהם היא הכוונה האמתית והרצויה, וגם כלים לגייר אותם בפועל. כשחשבנו על הענין, חשבת

כה בפרט לדעת הרמ"א (שו"ת הרמ"א סי' י) שבשבע מצוות בני נח הם מצווים לרוב בדיני ישראל, ואכמ"ל.

צריך להגיע אליו בנקודה הזו שהוא יכיר שזו האמת. אז הוא יפרוש מהעבודה-זרה שלו. קודם כל בלב, יתהייד בלב

לה'... הודיעו בעמים עלילותיו"^{כג}. כתוב באיזה מקום שיש ב"הודו" עשרה ביטויים של דיבור, כנגד עשרה מאמרות^{כד}. צריכים להמשיך את התורה לעולם – או מכח הבריאה (עשרה מאמרות), או מכח מכות מצרים (עשר המכות) – צריך כנראה את כולם.

הרב: את המכות צריך לשמור

לעמלק... עם שאר הגוים צריך

ללכת בדרכו של היהודי הראשון, אברהם אבינו, שפרסם אלקות בעולם. זו מסירות הנפש שלו, השליחות שלו – לפרסם אלקות. להאהיב – "ואהבת את הוי' אלהיך"^{כה}, מצוה להאהיב את ה' על כולם^{כז}. זהו קידוש השם. להאהיב הכוונה לגרום לו לאהוב. לכאורה, בדור שלנו, כך אנחנו סוברים, צריך ללמד כל דבר תורה שיכול להאהיב את התורה – לא צריך חלילה וחס להחניף לו, וגם לא צריך לתת שום מקום לאמונה הטפלה שלו, צריך גם לדעת בטוב טעם לסתור אותה, בלי חנופה, אבל יחד עם זאת ללמד כל דבר שיכול להאהיב את התורה ואת היהדות, עכשיו הזמן. העולם כאילו מבקש את זה, צמאים לזה. כולם עוורים, כמו שכתוב בנביא^{כח}, ורבים

כ דברי הימים א' טז, ח.

כא ראה אבודרהם, שחרית של שבת.

כב דברים ו, ה.

כג ספרי עה"פ "אהבה על הבריות כאברהם אביך". ובספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ג: "שצונו לאהבו יתעלה... וכבר אמרו שמצוה זו כוללת גם כן שנדרשו ונקרא האנשים כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו. וזה כי כשתאהב אדם תשים לבך עליו ותשבחתו ותבקש האנשים לאהוב אותו. וזה על צד המשל כן כשתאהב האל באמת כמה שהגיעה לך מהשגת אמיתתו הנה אתה בלא ספק תדרוש ותקרא הכופרים והסכלים לידיעת האמת אשר ידעת אותה. ולשון ספרי 'ואהבת את הוי' וכי' אהבו על הבריות כאברהם אביך, שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן'. ר"ל כמו שאברהם בעבור שהיה אוהב השם כמו שהעיד הכתוב 'אברהם אוהב' שהיה גם כן לגודל השגתו דרש האנשים אל האמונה מחוזק אהבתו כן אתה אוהב אותו עד שתדרוש האנשים אליו".

כד ראה למשל ישעיה מב, יח.

כו סוטה ט, ב.

בשביל זה קראנו לכם.

הרב שמואל: אז אנחנו בורחים...

הרב: אסור לברוח!

הרב שמואל: אז שהרב יברך אותנו.

הרב: בזכות המזל של החדש הזה, שתהיה

תקיפות של קדושה.

הרב שמואל: צריך הרבה סיעתא דשמיא. אי

אפשר בלי. מה שהרב מדבר עליו הוא מלאכה

מאד גדולה.

הבן שלי אמר לי היום חידוש: אם כל מה

שהיה בהמן היה במרדכי, אז לכאורה גם מרדכי

צריך לומר "למי יחפוץ המלך לתת יקר יותר

ממני"^ל. הוא סיפר ששאל פעם תלמידים –

יש מישהו שמסוגל לומר את המשפט הזה? אני

לא מכיר יהודי כזה... אין. לכאורה זו ממש עזות

של הקליפה. אבל זהו אולי ההבדל בין שאלו

לדוד... אבל גם דוד היה "הקטן". כתוב על משה

שבא לפרעה...

הרב: סטרו ויצא^ב.

הרב שמואל: כנראה עד שיצאה ממשה כזו

תגובה היה צריך הרבה.

הרב: עד אז משה התאפק. כתוב שגם

המן התאפק^ג. בקדושת לוי^ד רבי לוי יצחק

מברדיטשוב אומר שבמשתה הראשון של אסתר

היא הכניסה בו קדושה, הרימה אותו וכך הפילה

אותו, ואחד הסימנים לכך הוא שהמן היה יכול

להתאפק – תכונה לא פשוטה.

הרב שמואל: אכן, כתוב שיצא שמח וטוב

לב. איך זה יכול להיות?

הרב: פורים'דיק...

הרב שמואל: כתוב על הגוים "אז תראי

ונהרת ופחד ורחב לבבך"^ה. גם הארה גדולה,

"ונהרת", "ונהרו אליו כל הגוים"^ו, אבל גם

עליכם כדמות טובה בשביל לנהל את השלב

הבא, לעסוק בגיור. עיקר הנקודה להלכה, שברגע

שמרגישים שהאדם רציני בכוונתו להתגייר –

לא לענות את הדין^ז. ללמד אותו את עיקרי

הדברים, ואם הוא בא אחרי שנה שהוא שמע

שיעורים – הוא כבר יודע הרבה. שהגיור יהיה

טוב, לא לשם דבר אחר... הרב המגייר צריך את

החוש לדעת אם הוא בא לשם שמים או לא,

אבל אני מאמין – בטוח – שיהיו הרבה מאד

שירצו להתקרב באמת, לשם שמים. אישית אני

לא עוסק בזה, אבל יש כמה תלמידים שעוסקים.

[היה דיון על המכשול של חוק השבות

– הזכאות לאזרחות כתנאי לגיור בבתי הדין

הרבניים ודיון בחלופות].

הרב שמואל: הממלכה צריכה לחזור

בתשובה, כך הרב אומר.

הרב: השאלה אם אנחנו מחכים עד שזה

יקרה... כתוב שמשיח לא יכול לבוא עד שיתגירו

כל מי שצריך^ח. כשבא משיח לא כל כך מקבלים

גרים^ט, אז צריך למהר ולגייר כל מי שיש לו ניצוץ

יהודי בשביל להביא את הגאולה.

דרך אגב, יש אחד התלמידים שלנו שעוסק

היום בגיור בארץ. הוא היה שליח ברוסיה ועסק

בגיור יחד עם הרב אשכנזי ע"ה. הוא גם מספר

לי שבחומר הנלמד היום באולפנים יש אחוז

משמעותי של ציונות – לא שאני נגד עצם

הענין, אני לא קנאי – אבל זה לא תורה ומצוות.

למעשה, גם בתוך חב"ד יש היום דיונים על

גיורים, בעד, נגד, לא פשוט.

הרב שמואל: גם אנחנו ככה. מאד רוצים

לגייר, ומצד שני כל הצרות באו מגיורים לא

טובים.

הרב: כספחת^י. לכן צריך את החוש מי רציני

באמת... זהו התפקיד של מי שיעסוק בגיור,

לא אסתר ו, ג.

לב זבחים קב, א.

לג אסתר ה, י: "ויתאפק המן".

לד קדושת לוי לפורים ד"ה "ויצא המן".

לה ישעיה ס, י.

לו שם ב, ב.

כז "מקבלין אותו מיד" – יבמות מז, א; רמב"ם הלכות איסורי ביאה פ"ד ה"א (וראה שם ה"ה); שו"ע יו"ד רסח, ב.

כח וראה לקומ"א ז, ו.

כט יבמות כד, ב: "אין מקבלין גרים לימות המשיח".

ל יבמות מז, ב: "קשים גרים לישראל כספחת".

וכו', ומתיר לו כל מה שלא עשה...]
הרב שמואל: אולי יש כאלה וכאלה, זה מדרגות, שלב ראשון ושלב שני. אומרים שיש בין הגוים היום יש עשרות או מאות מליונים של יהודים.

הרב: כן, בני אנוסים. החשבון הוא בלי עשרת השבטים. אם חושבים גם עליהם – ברוך. **הרב שמואל:** גם בדורות האחרונים. קראתי שלפני מאה וחמשים שנה באירופה, בגרמניה בעיקר, היתה הרבה התנצרות. גם ברוסיה. אני לא יודע מספרים מדויקים.

הרב: הרבי פעם אמר^{מב} שיש עשרה מיליון יהודים ברוסיה שלא יודעים מי הם.

הרב שמואל: יש ספר בשם תולדות הציונות, הוא כותב שם שלפני מאה חמשים שנה היתה מכה בכל ארצות אירופה – בדור שאחרי מנדלסון. כל הרפורמה קמה כדי לנסות לעצור אותה את מכת ההתבוללות. בסוף הם עצמם נפלו בפנים, אבל בהתחלה ניסו לעצור. היום יש התבוללות בלי התנצרות, אבל אז התנצרו בשביל לקבל משרה.

[הערה מאחד הנוכחים: נתקלתי לאחרונה בצייטוט מהרבי מצאנז'קלויזנבורג שאחרי השואה יש מיליונים שצריכים לחזור כיהודים, ומכיוון שאין מספיק אמהות יהודיות מורידים אותם כגרים בפוטנציאל.]

הרב שמואל: יש שיחות של הרבי על תיקון העולם – יש תיקון מצד המלחמות ויש מצד החסדים.

הרב: הרבי אמר שעשו כבר מוכן לגאולה^{מב}, והבעיה שאנחנו לא מוכנים לקבל. אז, כשיעקב שלח לעשו, יעקב היה מוכן ועשו לא^{מב}. היום זה הפוך. עשו זה בעיקר הנצרות.

הרב שמואל: אבל איך מבדילים שם בין עשו לעמלק? יש פסוק "כְּשֶׁמַח כָּל הָאָרֶץ שְׂמֵמָה

מב ראה בספר דיעדושקא עמ' 512 (עדות פרופ' ברנבר).
 מג שיחת פרשת ויצא, ט' כסלו תשנ"ב (התוועדות תשנ"ב ח"א עמ' 354).

מד תו"א וישלח בתחילתו (כד, ב). וראה תו"ס ס"פ וישלח.

"ופחד" – זהו דבר מפחיד, מפחיד ומאד משמח ביחד.

הרב: זהו סוד "פחד יצחק"^{מב}, שהפחד הופך להיות צחוק^{מב}.

כתוב ש"פחד" הוא תיקון פה־אחד^{מב}, שכולם מודים פה אחד שיש ה' בישראל.

בכוונות האריז"ל^{מב} יש כוונה שמכוונים את הביטוי "צוה פחד" – על־מגן, צוה־פחד, עם שם טפטפיה בברכת "תקע בשופר גדול לחרותנו". בגדול, כך נראית לי התמונה: יש את השלב הראשון של הפצה, בו כן צריך להגיע למליונים – וכמה שיותר! אחר כך יש את השלב השני, או אפילו השלישי, שהוא לקבל מי שלומד תורה. זהו לא בדיקת התפקיד שלנו, אבל היות שהוא שלב מתבקש, הוא התכל'ס, ומשיח מחכה לך, חייבים לדאוג גם לו, שהכלים יהיו קיימים. גם בשלב הראשון שואלים מיד – אז מה? מה קורה אם מישהו כל כך מתלהב שהוא מחליט להתגייר?

יש גם את השלב השני, שלב הבינים. מי שעוסק בתחום אומר שיש שלב בו הגוי עוד לא רוצה להתגייר, אבל הוא שואל פתאום שאלות הלכתיות. הוא שואל – 'אני לא נוצרי, גדול עלי להתגייר, מה אני עכשיו?'. יש כאלה שמדברים על להקים קהלות לבני נח. אני לא יכול אפילו לגמרי להסביר למה, אבל בעיני הכיוון הזה לא מתיישב.

[הערה מאחד הנוכחים: יש מי שאומר שהקמת קהילות כאלה לא רק שלא מקדמת אותם אלא מפילה אותם^{מב}. יש נוצרי שלא הולך לחוף הים, לא רואה טלוויזיה, מתפלל הרבה – ואז בא לרב של בני נח שאומר לו 'אל תרצח'

לז בראשית לא, מב.
 לח ראה **לב לדעת** מאמר "פרק בעבודת ה" ביאור ח (עמ' לח ואילך).

לט וראה פסקי הראש (סעדון) נתיב לז ד, ד; **וכמתמונים תחפשנה** ח"א עמ' צ בסופו.

מ משנת חסידיים מסכת טבת ושבת פ"ו מ"ד.
 מא ראה גם מפגש ט' אד"ר השתא – נדפס לעיל בחוברת.

אֶעֱשֶׂה לָךְ. כְּשֶׁמְחַתֵּךְ לְנַחֵלֶת בַּיִת יִשְׁרָאֵל עַל
אֲשֶׁר שָׁמַמְהָ בְּן אֶעֱשֶׂה לָךְ שְׁמָמָה תִּהְיֶה הָרָשָׁעִיר
וְכָל אָדָם בְּלָהָ...^מ.

הרב: הסבא והנכד (עשו ועמלק). בכל אופן,
יש לעשו זכות אבות...

[היה דיון על בירור עמלק.]

מבני בניו של המן הרשע לומדים תורה^מ –

הם התגיירו באיזה שהוא שלב.

הרב שמואל: מה נעשה עם המוסלמים?

הרב: מאד מענין. מצד אחד לפי הרמב"ם הם

יותר בסדר מהנוצרים^מ. מצד שני, הוא כותב^{מח}

שהם יותר גרועים כי הם כופרים בתורה. עם

הנוצרי יש כאילו משהו משותף, שהוא מאמין

בתנ"ך, ולכן אם אתה מדייק לו איזה פסוק זה

אומר לו משהו. אבל בסופו של דבר גם ישמעאל

יחזור. יש דעות^ט כמה אחוזים מהגוים ישארו

בימות המשיח, יש אומרים שישארו שלישי. יש

דעה אחת שחם ילך ויפת ישאר – שם ויפת.

יש כמה דעות, לא מוחלט. אבל ברור שישמעאל

היום, האיסלאם, מונה מליונים רבים. כנראה

קצת פחות מהנוצרים, אבל יחד הם רוב העולם

– אז כדאי שיגיע גם אליהם. יש לנו גם דוגמאות.

באתר ההפצה שלנו, שלא מיועד דווקא לגוים, יש

הרבה אנשים ממדינות ערב שמקשיבים ומגיבים

ורוצים להתגייר, ממש רציניים. הם נורא מסכנים,

כי רודפים אותם. אצל עשו לא רודפים אותם –

רק שאנחנו עושים לו בעיות בגיור, לקבל אותו

– אבל שם רודפים אותו. אפילו באיראן יש

דוגמאות לאנשים שרוצים לברוח משם ולהתגייר,

מה יחזקאל לה, יד"טו.

מו גיטין נז, ב.

מז ראה למשל הלכות עבודה זרה פ"ט ה"ד. הלכות מאכלות
אסורות פ"א ה"ז. וראה **מלכות ישראל** ח"א 'בדין גר תושב
והישמעאלים'.

מח שו"ת הרמב"ם סימן קמט 'ומותר ללמד המצות לנוצרים
ולמשכס אל דתנו, ואינו מותר דבר מזה לישמעאלים, לפי מה
שידוע לכם על אמונתם, שתורה זו אינה מן השמים', עיי"ש.

מט ראה סנהדרין ק"א, א. ת"א קב, ב (הובא ביהל אור
לתהלים פק"ז פ"ז, ז, אוה"ת תהלים עמ' תמז. וראה שם
לתהלים פ"ז פ"ה – עמ' רל ואילך). ועוד.

מפיצים שם תורה.

הרב שמואל: הבעיה שאצל הערבים "פיהם

דבר שוא"^נ. גם אם אתה מדבר איתו, והוא

מתעורר בתשובה גדולה, אין לו אמת פנימית.

גם כשהם נשבעים, "ימינם ימין שקר".

הרב: אתמול^{נא} דברנו על הפסוק "פי תהפכות

שנאתי"^{נב}.

הרב שמואל: אבל זה לא פוטר אותנו. כתוב

"כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם

בשם הוי' ולעבדו שכס אחד"^{נז}, כמו שהרב אמר

"פה אחד".

הרמב"ם כותב שהנצרות והאיסלאם

מכינים את הדרך לימות המשיח^{נד}. השאלה איך

מתייחסים לענין. השאלה איך אנחנו נוהרים

מהמקום שהרב אמה, לא להחניף להם מצד אחד,

ומצד שני כן להשתמש במושגים שלהם. צריך

להיות מדויק, זה מסוכן. בצבא לפני כל מטווח

מקריאים לך את כל ההוראות – צריך כל פעם

לקרוא ולהזהיר.

הרב: בשלב הבא אולי כדאי לסדר איזה

מפגש עם האנשים שאנחנו מכירים והנושא

בוער להם בעצמות.

הרב שמואל: בשמחה.

הרב, משמע בהרבה מקומות בתהלים

שהחזרה בתשובה של האומות תהיה דרך

מוזיקה.

הרב: נשמע טוב. אני בעד, אני אוהב את זה...

הרב שמואל: צריך לחשוב מה המשמעות

לכך מבחינתנו. צריך להפיץ מוזיקה מתאימה.

[דיון בין הנוכחים על פעילות ברשת לעומת

התנועות חיות]

אחד הנוכחים: האם מותר, מצד "לא ישבו

בארצך"^{נח}, להביא גוים לשבוע טיול בארץ?

נ תהלים קמד, ח"א.

נא שיעור ליל שבת זכור השתא.

נב משלי ח, יג.

נג צפניה ג, ט.

נד הלכות מלכים פ"א ה"ד.

נה לדעת הרמב"ם הלכות עבודה זרה פ"ה ה"ו. וראה ראב"ד

הרב: יכול להיות.
 [היה דיון פרטני על כיוונים להתקדמות].
הרב: ה' יעזור שזה יצליח. מרבין בשמחה.
 בשם ה' נעשה ונצליח!

הרב: תמיד אמרנו שזה רק מי שיש לו איזו
 נכונות לגיור – לא סתם גוי.
הרב שמואל: אחרי שנה שהוא לומד תורה,
 כתנאי.

.ש

ניגון

512 | כ"ד אלול תשפ"א

ניגון • 512

כ"ד אלול תשפ"א

ז' ניסן תשפ"ב – מכתב לקראת ח' ניסן

"מזמור לתודה"

שבת שלום וח' ניסן שמח לכל החברים היקרים ("כל ישראל חברים"!)
 "מזמור לתודה... עבדו את הוי' בשמחה גו"^ב – עלינו להודות לה' על הנסים שהוא עושה
 אתנו תמיד ומתוך כך לעבוד את השי"ת בשמחה ובטוב לבב מרב כל. אמאי בינה "עד הוד
 אתפשטת"^ג, היינו שאור השמחה של "אם הבנים שמחה"^ד מתפשט ומתגלה במקום ההוד,
 "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו"^ה!

והנה, בחלקי הפסוקים "עבדו את הוי' בשמחה, באו לפניו ברננה. דעו כי הוי' הוא אלהים
 גו"^ו ראשי התיבות (עבדו, באו, דעו) הם **עבד** (שרש "עבדו"). אם כן, הכל נכלל בעבודת ה'
 בשמחה, בחינת "ועבד הלוי הוא"^ז, סוד עבודת הלוים "לארמא קלא"^ח ברב שירה וזמרה.
 "עבדו את הוי' בשמחה"^ט היינו אמא עילאה, רקיעא תמינאה.

"דעו כי הוי' הוא אלהים" היינו דעת, מח האחור, המתיחס גם למודעות עצמית (מתוקנת):
 "הוא עשנו ולא [ולו' כתיב] אנחנו" – לא אנחנו עשינו את עצמנו, ולו יתברך אנחנו מוסרים
 את נפשנו.

"באו לפניו ברננה"^י היינו הארה של יסוד אבא, בבחינת ביאה ובבחינת פנים.
 נמצא שצירוף **עב"ד** – **עבדו באו דעו** הוא בינה חכמה דעת. בצירופי שם הוי' היינו צירוף
הי"ו, צירוף ספירת הוד שבלב' – "מזמור לתודה" כנ"ל.

בברכת חג חרות כשר ושמח,

גאולה אמיתית ושלמה על ידי משיח צדקנו ומיד מממש!

א מדרש תהלים קכ"ב.

ב תהלים ק, א ואילך.

ג ע"פ הקדמת תקו"ז ז, א. ראה ע"ח שער הכללים פ"ד; ע"ח ש"ט (הנסירה) פ"ח.

ד תהלים קיג, ט.

ה שם קיח, א; קלו, א. ובכ"מ.

ו במדבר יח, כג.

ז זהר ח"ג לט, איב.

ח **שמחה** אותיות **משה ח**, והיינו שמשה רבינו, שמן המשוררים היה (ערכין יא, רע"ב), "זכה לבינה" (ראה ר"ה כא, ב; זח"ב קטו, א, ובנצוצי זהר).

ט **ברננה** עולה **רבקה**. היינו שמקור ההארה דאבא בא מצד הגבורה דעתיק, "צחק ירנן" (נוסח תפלת מנחה של שבת קדש).

י **סוד ה' ליראיו** ש"א פכ"ט (ע"פ כוונות הלולב להאריז"ל וכוונות המקוה לבעש"ט).

חק החמץ וחק הפסח

בדמיון חיי¹, ואת יום ההולדת הזה אנו מציינים בקרבן פסח!

פסח הוא הזדמנות למהפכה ציבורית אמתית ושמחה, בהובלת מנהיג יהודי אמתי, כמו בימי חזקיהו המלך אשר התחזק וחדש את עבודת ה' וקרא לכל ישראל לשוב אל ה' ולעשות את הפסח: "שובו אל ה'... תנו יד לה' ובואו למקדשו"². על ידי התשובה הזו, התאחד עם ישראל מחדש, כולל גרי הצדק הנוספים לעם ישראל³. זו התעוררות משיחית, עד שהקב"ה רצה לעשות את חזקיהו משיח⁴ - והיא מהווה דוגמה ומופת לדורות. יש תקווה לעשות מהפך, לשוב אל ה' ולהגיע לגאולה שלמה. פסח שמח לכל בית ישראל!

איך נראה חג הפסח במדינה היהודית? 'חק החמץ' בתורה מתחיל ברשות היחיד, חובתו של כל אחד בביתו וברשותו, "לא יראה לך חמץ... בכל גבולך"⁵. כמוכן, גם בכל מקום ציבורי, בצבא ובמשטרה, בבתי רפואה וכדו' - יש למנוע הכנסת חמץ, הן כדי לאפשר את כשרות המערכת הציבורית והן מפני ש"כל ישראל ערבים זה בזה"⁶.

אולם הפן הציבורי העיקרי בפסח הוא 'חק הפסח' עצמו, "זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו"⁷. כל ישראל עולים לירושלים, מקריבים את הפסח בבית המקדש ואוכלים אותו בירושלים עיר הקדש, כאשר כל אחד צריך להשתתף בחבורת הפסח ולעשות את "קרבן ה"⁸.

פסח הוא "זמן חרותנו", בו יצאנו מעבדות לחרות. עד עכשיו היינו עבדים במצרים, ועכשיו "הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה"⁹. זהו 'יום ההולדת' של עם ישראל, כדברי הנביא הנאמרים בהגדה של פסח "ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיון [דם הלידה] ואמר לך בדמיון חיי ואמר לך

1 יחזקאל טז, ו. וברד"ק "ואראך מתבוססת בדמיון, מתגאלת בדמי הלידה".

2 דבה"ב ל, ו.ח. וראה שיעור כ' טבת תשפ"א, נדפס בנפלאות שמות תשפ"א.

3 דברי הימים שם פס' כה.

4 סנהדרין צד, א.

א נערך ע"י יוסף פלאי. שמות יג, ז.

ב סנהדרין כז, ב.

ג שמות יב, מג.

ד במדבר ט, יג.

ה מגילה יד, א.

הסיפור החסידי

רבי יצחק מסקווירא | גילוי אליהו בשוק הבהמות

רבי יצחק טוורסקי מסקווירא נולד בשנת תקע"ב לרבי מרדכי מטשרנוביל ולפייגא בתו של רבי דוד לייקס. בזיווג ראשון היה חתנו של רבי דן מראדוויל, ולאחר פטירת אשתו הראשונה נישא לחיה מלכה, בתו של רבי ישראל מרוז'ין. זו נפטרה בלא שהיו להם ילדים, ואז נישא לחנה סימא, בתו של רבי נפתלי צבי מטיטוב, נכד הבעל שם טוב שהיה רבה של סקווירא. לאחר פטירת אביו בתקצ"ז החלו אחיו לשמש באדמו"רות, אך רבי יצחק נמנע מכך עד פטירת חמיו בשנת תר"ח, אז מונה למלא את מקומו כרב העיירה ורק אז החל לשמש באדמו"רות. בניגוד לאביו, היה רבי יצחק אדם שתקן ונמנע ממתן דרשות. נפטר ביי"ז בניסן תרמ"ה. שלושה מבניו מילאו את מקומו באדמו"רות

שיוצא החוצה, ורואה משהו שמתחולל בהשגחה פרטית – אם באה לו הברקה של לימוד בעבודת ה', זהו גילוי של אליהו הנביא.

הצורה הייחודית של גילוי אליהו לה זכה רבי יצחק מסקווירא, מאירה באור חדש פתגם חסידי שנמסר בשם רבי אהרן מקרלין: "חסיד צריך להאמין בשלשה דברים לגבי הבעל שם טוב, והראשון שבהם הוא: שאליהו הנביא לא זו מארבע אמותיו".

הבעל שם טוב חי ולימד שימת לב להשגחה הפרטית (בפרט באופן המלמד ומחדש בעבודת ה'), ואף הסביר כי חיפוש ההשגחה הוא בקשת מלכות דוד, בה תלויה הגאולה השלמה. מובן אם כן, כי אליהו הנביא מבשר הגאולה לא מש מד' אמותיו של הבעל שם טוב – מפני שלא היה רגע בו לא ראה את השגחת ה'.

הרבי ר' אלימלך מליז'נסק ראה פעם חזיון, בו מתחלק הבעל שם טוב לששים ריבוא בעל שם טובים קטנים'. לאחר מכן הסביר, כי בכל יהודי יש ניצוץ של הבעל שם טוב. בכך מצטרף הבעל שם טוב למשה רבנו – אודותיו כתוב בתניא כי הוא ניצוץ הדעת שבכל יהודי, וגם

רבי יצחק מסקווירא היה בנו של רבי מרדכי מטשרנוביל. פעם אמר רבי מרדכי: אליהו הנביא מסתובב כעת בשוק! רבי יצחק הבין את כוונתו, ורץ מיד לשוק לראות את אליהו הנביא, אך למרות שחיפש בשוק זמן רב, לא ראה אותו. כששוטט בשוק, ראה רבי יצחק גם את המקום שבו סוחרים קושרים את הסוסים שלהם, ושם לב שישנם סוסים שנאבקים ומנסים להשתחרר מהקשירה, אך לא מסוגלים לעשות זאת. לעומת זאת יש סוסים, שממתינים בשקט עד שבעל הבית שלהם יחזור. כשראה זאת חשב בלבו, שחבל על הכוחות של הסוסים המשתוללים. הרי ממילא לא יצליחו להשתחרר, ונכון עושים הסוסים שממתינים בשקט שיחזרו בעליהם ויביאו להם מים ומספוא. אז עלה בדעתו שגם היהודי כך – מה יש לו להתעקש ולחפש תחבולות לצאת ממצרו? הרי הכל תלוי בקדושת ברוך הוא, ועל היהודי רק לבקש את רחמי ה'.

רבי יצחק חזר ואמר לאביו, שלא ראה את אליהו הנביא. שאל אביו: מה כן ראית? סיפר רבי יצחק על הסוסים שראה ועל המחשבות שהתעוררו לו בשל כך, ואז אמר לו אביו: כל יהודי

למשיח – כפי שכותב המאור עינים בשם הבעל שם טוב שיש ניצוץ משיח בכל אחד. ניצוץ משה, על פי התניא, הוא הדעת; ניצוץ משיח הוא הכתר, מסירות הנפש הטבועה בכל יהודי; ניצוץ הבעל שם טוב, על פי דברינו כאן, הוא היכולת להבחין בהשגחה הפרטית: לפגוש את ה' דווקא ברחוב ובשוק, ולהיות "למודי הוי" הלומדים ממנו יתברך ממש (כך מסופר גם על אדמו"ר הזקן, שאמר לבעל עסק שהוא מקנא בו: על כל צעד ושעל יכול הוא לראות השגחה פרטית).

כאשר באים לממש את הדרכת הבעל שם טוב, וללמוד מה' יתברך דרך מה שמתגלה אלינו בהשגחה פרטית, עולה תמיד השאלה: איך נבחין בין לימוד אמיתי ונכון, "גילוי אליהו" המלמד אותי תורה, לבין דמיון שווא כשל משוגע – המדליק את הרדיו ובטוח שהוא מקבל נבואה?... כאן חשובה מאוד ההכנעה, ראשית כל תהליך נפשי בשיטת הבעל שם טוב. ה'תנא דבי אליהו',

אדם החושב שהוא מרכז העולם, משתגע ומדמיין שהוא נביא או משיח. אך אדם שנמצא בשפלות והכנעה, יכול באמת לקלוט את מה שה' משדר לו מתוך העולם. כך עומד אליהו הנביא בארבע אמות של ניצוץ הבעל שם טוב הפרטי שלו, ומזכה אותנו בהברקות של לימוד מן ההתבוננות בהשגחה הפרטית.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

השבוע נפטר בכלאו גור-אריה בן-יאיר (המל) ז"ל, מהאסירים הלאומיים מזה 23 שנה. בעוד מחבלים ערבים נהנים בכלא, ומשתחררים בעסקאות שונות, גור קיבל יחס גרוע במיוחד, עונשו לא נקצב ואף נמנע ממנו טיפול רפואי וכך התדרדר מצבו והוא נפטר (כדברי עורכי דינו). לפני מספר שנים, נפטרה אמו של גור והרב שלח לו דברי תנחומים - יהיו הדברים לעילוי נשמתו:

גור היקר,

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים על פטירת אמך היקרה, תהא נשמתה צרורה בצרור החיים, ושתזכה ממקומה בעולם האמת לקבל ממך נחת יהודי חסידי. הרי כל שהותנו בעולם הזה, עלמא דשיקרא, הוא מאסר עולם אחד גדול, וכל אחד ואחד באשר הוא שם צריך לפעול כמיטב יכולתו לקרב את הגאולה על ידי התורה שהוא לומד והמצות שהוא מקיים ובעיקר על ידי קירוב לבבות לאבינו שבשמים. כאשר תסיים, בקרוב, את העבודה הזאת המוטלת עליך במקום הכלא, השי"ת שהוא מתיר אסורים יוציא אותך משם כדי שתוכל להמשיך לפעול למען הגאולה האמיתית והשלמה של עם ישראל בזירה רחבה יותר.

חזק ואמץ, ה' אתך, ואת אשר ה' אוהב ביותר הוא מוכיח במקצת. האמת היא, שהנשמה האלקית אף פעם לא כלואה בשום כלא, היא תמיד חפשית, אף אחד בעולם לא יכול לכלוא אותה. יהי רצון שנשמתך הטהורה תאיר אצלך ברוב עוצמתה ותשפיע לך גם במקום שאתה נמצא לעת עתה שמחה וטוב לבב מרוב כל, אמן.

הנפש, אם את אוהבת את הלימודים, לאו דווקא בשביל תואר ופרנסה.

בכלל, לא טוב להיות לחוצה, עם כל ילד באה הפרנסה שלו - הרבה ילדים הרבה פרנסה. העיקר, לעשות מה שאת יכולה לעזור ולשמח את הזולת והשי"ת ידאג לך ולכל מה שאת צריכה.

הספר לתורת הנפש.

אני מתלבטת האם עלי לחזור ללימודי-תואר כדי למצוא עבודה מכניסה יותר. בשכל ברור לי שכדאי שאעשה זאת, אך הלב שלי לא שמח בכך. אשמח לעצת הרב.

מענה:

ודאי שאת לא צריכה לעשות שום דבר מחוץ לבית שאת לא שלמה עמו לכתחילה. מומלץ להמשיך ללמוד בתורת

לימודים אקדמאיים - להקשיב למח או ללב?

לפני החתונה התחלתי במסלול לימודים אקדמאיים, אך הרגיש לי שאין זה רצון ה'. אחרי החתונה עבדתי, אך עם הלידות הרגשתי שעדיף שאשאר בבית - וב"ה יש לי מעט הכנסה מעבודה ביתית. אני עוסקת באמנות ובמשך השנים גם למדתי, תקופה מסוימת, בבית

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

צדאים לא אנפה

שה' פשוט עבר והפה במצרים?

צדאים – אנפה נאפתה

בואו ונעביר את הסרטת המצלמה להלוך אטי ונתבונן דרכה בכמה פעולות יומיומיות שלנו, פעולות אותן אנו מבצעים כמעט בלי מחשבה. נתחיל עם ההליכה. אם נעקב אחר עקבותינו נשים לב שבהליכה נשארת תמיד רגל אחת על הקרקע היציבה. רגל אחת מתרוממת בפסיעה והשנייה נותרת לתמוך, ומיד מתהפף הסדר. גם כאשר נגביר את קצב ההליכה ישמר עקרון זה. כל זה כאשר הדרך ישרה וסלולה.

מתי אני נאלץ לנתק את שתי הרגלים מן הקרקע ולהתרומם כלי בבת אחת? רק כאשר אני צריך לעבר ולדלג מעל גבי מכשול רחב העומד בדרך. במקרה של מכשול רגיל אדלג מעליו בקלילות, ואז באמצעות רגל אחת אדחף את גופי קדימה, בעוד את הרגל השנייה כבר אשלח לעבר מקום

חג הפסח הוא אחד משמות החג. האמת היא שאת קרבן הפסח אנו מצויים להקריב ביום יד ניסן, בערב החג, ואלו בתורה נקרא שמו "חג המצות". בכל זאת נקראים שבעת ימי החג בלשון חז"ל חג הפסח על שם הצלת ישראל בליל הסדר במצרים, וכפי שאנו מצוינים בהגדה – "על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים".

מהי בעצם פסיחה? בלשון הקדש יש למלה פסיחה שני פרושים: הפרוש הפשוט הוא מעבר ודלוג מעל גבי מכשול, כפי שדלג ה' מעל בתי היהודים כשהפה את המצרים. זו גם הסבה שמי שמגביל ברגליו נקרא בלשון סגי נהורפסח. הפרוש הפחות מוכר הוא לרחם, וזה מלמד אותי שהדלוג של ה' היה סוג של בטוי לאהבה הגדולה שלו אלינו ולרחמים העצומים שגלה פלינו באותה שעה.

מה המיוחד בדלוג? למה לא נאמר

וכעת נדלג אל הדלוג: תתארו לך שְׁהֵייתָם מתבקשים לתאר לאיש שֶׁבְּצִיּוֹר וְלִהְסָבִיר לוֹ פִּיצָד נְרָאָה הָעוֹלָם שְׁלָנוּ, זֶה שְׁמַחוּץ לְדָף הַצִּיּוֹר הַשְּׁטוּחַ – פִּיצָד לְצִאת מֵהַבֵּית וְלַעֲבֹד לְחֹדֶר בּוֹ אָנוּ יוֹשְׁבִים. חוֹשְׁבִים שֶׁתְּצַלִּיחוּ? אָנִי מִסְפָּק, מִשּׁוּם שֶׁלְּאִישׁ בִּתְמוּנָה אֵין שׁוּם מְשֹׁג מֵהוּ עֵמֶק אוֹ גְּבָה. כְּמוֹ לִהְסָבִיר לְעוֹר מָה הֵבְדֵּל בֵּין צֶבַע יָרֵק לְכַחַל. כְּדִי לְתַפֵּס אֶת מִמַּד הָעֵמֶק שֶׁל הָעוֹלָם שְׁלָנוּ צָרִיךְ הָאִישׁ הַשְּׁטוּחַ 'לְצִאת מֵעֵצְמוֹ', לְדַלֵּג אֶל מַחוּץ לְצִיּוֹר, אֶל עוֹלָם חֲדָשׁ לְגַמְרֵי שְׁאִינוֹ מִכֵּר לוֹ.

מָה לְמִדְתֵי מֵהַצִּיּוֹר? שְׁדִלּוֹג וּקְפִיצָה הֵם מַעֲבָרִים שְׁמַחֲיָבִים אוֹתִי לַעֲזֹב לְגַמְרֵי אֶת כָּל מָה שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ לִפְנֵי כּוֹ, וְלִהְסָכִים לְהִתְחִיל לְלַמֵּד הַכֵּל מִחֲדָשׁ. אָבֵל הִי־כֵּל!

מִי־הוּא הַגְּדוֹל?

מִי־הוּא הַמְּדַלֵּג הַגְּדוֹל? ה' בְּעֵצְמוֹ. ה' יִתְבַּרַךְ "הוּא לְבִדּוֹ הוּא", נִסְתָּר וְנִעְלָם מֵאֲתַנּוּ. הוּא גַם אֵינוֹ חֹסֵר דְּבָר, בְּטַח שֶׁלֹּא אֶת הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי שְׁלָנוּ וְאֶת בְּנֵי הָאָדָם הַמְּגַבְּלִים הַמְּתַלְכִים בּוֹ. וּבְכָל זֹאת, ה' מִשְׁתַּקֵּק לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם וְלִרְדֵּת לְדוֹר בְּתוֹכוֹ. זֶה אוֹמֵר שֶׁה' מְדַלֵּג מ'אֵין סוּף' אֶל עוֹלָם קָטָן וּמְגַבֵּל. אַגַּב, עוֹלָם עוֹלָה בְּגִימְטְרִיא סוּף. אֵיךְ אֶפְשָׁר לְחַבֵּר הַכִּכִּים כְּאֵלּוּ? רַק עַל יְדֵי דִלּוֹג. ה' קוֹפֵץ וּמְדַלֵּג מִתּוֹךְ עֵצְמוֹ וּבֹא לְהִתְגַּלּוֹת אֲצִלָּנוּ!

הַנְּחִיתָה הַמֵּיַעַד. לְכֹךְ קוֹרְאִים דִּלּוֹג, אָבֵל הוּא עֵדִין לֹא הֵשִׂיא. כְּאֲשֶׁר הַמְּכַשׁוֹל רְצִינִי אָנִי כְּבֹר צָרִיךְ לַעֲבֹד לְקְפִיצָה. בְּקְפִיצָה אָנִי מְנַתֵּר בְּשִׁתִּי רַגְלֵי יַחַד, לְאַחֵר רִיצַת תְּנוּפָה הַגּוֹנָה, וְאִזּוֹ נוֹחַת בְּשִׁתִּי רַגְלֵי, בְּבֵת-אַחַת, מַעֲבָרוֹ הַשְּׁנַי שֶׁל הַמְּכַשׁוֹל. בְּעֵצְם, רַק בְּקְפִיצָה הַעֲזָתִי לַעֲזֹב לְגַמְרֵי אֶת צִדּוֹ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַמְּכַשׁוֹל, זֶה הַמְּכַר וְהַדּוֹעַ לִי, לְהִתְנַתֵּק מִמֶּנּוּ וְלִהְעֵתִיק אֶת עֵצְמִי אֶל הַמְּקוֹם הַחֲדָשׁ לִי שֶׁמַּעֲבָרוֹ הַשְּׁנַי.

בּוֹאוּ נִקְפֵץ יַחַד אֶל דִּלּוֹג מִסּוּג אַחֵר,

אָבֵל בְּשֶׁבִילּוֹ תְּצַטְרֹכוּ לְהַפְעִיל קֶצֶת אֶת הַדְּמִיוֹן: לִפְנֵיכֶם מְנַח בְּלוֹק צִיּוֹר וְעָלְיוֹ אִיּוֹר שֶׁל חֶצֶר וּבְמִרְכָּזָהּ בֵּית, שְׁמַחֲלוֹנוּ מִצִּיץ רֵאשׁוֹ שֶׁל יָלֵד מְחִיָּה. מִי שֶׁצִּיַּר אֶת הַצִּיּוֹר עֲשֵׂה עֲבוֹדָה טוֹבָה – הַצִּיּוֹר חֵי וּבְרוּר, מִמֶּשׁ כְּמוֹ בְּמִצִּיאוֹת. כְּעַת, הַעֲבִירוּ אֶת הַיָּד עַל גְּבֵי הַבְּלוֹק. חֲלָק, נְכוּן? הַדְּמִיּוֹת מֵהַצִּיּוֹר שְׁטוּחוֹת לְגַמְרֵי עַל הַדָּף, נְטוּלוֹת עֵמֶק אוֹ גְּבָה, לְמִרּוֹת הַמְּרָאָה. הַצִּיַּר הַשְּׁתַּמֵּשׁ עַל הַדָּף רַק בְּקוֹנֵי אֲרֹךְ וְרַחֵב. הַפְּרָשִׁי הָעֵמֶק וְהַגְּבָה בִּתְמוּנָה אֵינִם אֲמִתִּיִּים, אֲלֵא רַק הַדְּמִיָּה שֶׁצִּיַּר הַצִּיַּר בְּאֲמֻצָּעוֹת קוּיִם אֲלֶכְסוֹנִים, צוּרוֹת מְעֻלּוֹת אוֹ שְׁמוּשׁ מְגוֹן בְּצַבְעִים. בְּמַלִּים שֶׁל מְבַגְּרִים: בְּעֻזְרַת שְׁנֵי הַמְּמַדִּים (הָאֲרֹךְ וְהָרַחֵב) הוּא יָצַר אֶת הַמְּמַד הַשְּׁלִישִׁי (הָעֵמֶק), וְכֹךְ נִדְמָה לָנוּ הַצִּיּוֹר כְּתֵלֵת-מִמַּד.

בְּאֵינִי אֲדַע לֵאמֹר

ומהו הדלוג שְׁלֵנוּ? שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ לַמֶּד
אוֹתָנוּ כָּלֵל חָשׁוּב: "כַּמִּים הַפְּנִים לַפְּנִים
כִּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם". כְּלוּמָה, כְּפִי שְׁאֵתָה
מִרְגִּישׁ כְּלִפֵּי הַזֹּלֶת — כִּן הַזֹּלֶת חָשׁ
כְּלִפֵּיהֶ, וְלָכֵן בְּדֶרֶךְ בָּהּ אֵתָה נוֹהֵג עִמּוֹ
כִּן יַחֲזִיר לָהּ הַחֶבֶר. הַכָּלֵל הַזֶּה נִכּוֹן גַּם
בְּקֶשֶׁר שְׁלֵנוּ עִם ה' יִתְבָּרֵךְ. אִם נִרְצָה
לְרֹאוֹת אֵת ה' מְדַלֵּג אֲלֵינוּ — עֲלֵינוּ
לְדַלֵּג אֲלָיו. וְכֵן גַּם בְּסֵדֶר הַהִפּוּךְ: הַדֵּלּוֹג
שֶׁל ה' אֲלֵינוּ נוֹתֵן לָנוּ פֶתַח, חֶשֶׁק וּבְעֵקֶר
אִמְץ — לְעֵשׂוֹת אֵת הַדֵּלּוֹג אֲלָיו.

אוֹמְרִים שֶׁהַדֵּלּוֹג הַכִּי רְצִינִי שְׁלֵנוּ הוּא
חֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה. כְּשִׁיחֻדֵי שָׁב בְּתִשׁוּבָה
אֵל ה' הוּא מְדַלֵּג, מְקַפֵּץ וּפּוֹסֵחַ מֵעַל כָּל
הַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחַת הַיָּשָׁר אֵל תּוֹךְ
עֲצָמוֹתָי? יִתְבָּרֵךְ!

שְׁנוּנָה לַפְּסִיחַ וּלְדַלֵּג אֵל הַר הַהָרִים
— בֵּית הַמִּקְדָּשׁ!
פְּסִיחַ כְּשֶׁר וְשִׁמְחָה!

5?

זוֹכְרִים אֵת הַקְּפִיצָה שְׁלִי מֵעַל
הַמְּכַשׁוֹל? הֵייתִי מְכַרְח לְקַחַת תְּנוּפָה
כְּדִי לְהַצְלִיחַ לְעֵבֵר אֵת הַמְּכַשׁוֹל. וּמַה־
הַתְּנוּפָה שֶׁל ה'? זוֹהִי הָאֲהָבָה הָעֲצוּמָה
שֶׁלוֹ אֲלֵינוּ, נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. בְּחֻסֵּידוֹת
מְסֻבֵּר שְׁאֲהָבָה שְׁמִצְלִיחָה לְגִבּוֹר עַל
מִרְחָק כְּזֶה גְדוֹל נְקֻרָאֵת "אֲהָבַת עוֹלָם"
— ה' הָאֵין סוֹפֵי דוֹחֵק אֵת עֲצָמוֹ אֵל
תּוֹךְ הָעוֹלָם מְרַב אֲהָבָה אֲלֵינוּ!

הַדֵּלּוֹג בְּמִצְרַיִם הִזָּה עוֹד יוֹתֵר רְצִינִי.
חוּץ מֵהַצָּרוֹת, הֵינּוּ שְׁקוּעִים עַד צְוֹאֵר
בְּטֻמְאָת מִצְרַיִם. כְּמַעַט שֶׁשָּׁבַענוּ,
וְלִמְקוֹם הַנְּמוּךְ הַזֶּה יֵרֵד ה' בְּרַחֲמָיו כְּדִי
לְהָרִים אוֹתָנוּ וּלְקַרְבְּנוּ אֲלָיו. זוֹ כְּבָר
הַמְשָׁמְעוֹת הַנוֹסְפֹת שֶׁל הַמְּלָה פְּסִיחָה
— רַחֲמִים.

אֲזִי נִכּוֹן, בְּמִבְּט רֵאשׁוֹן מִרְאֵה הַדֵּלּוֹג
שְׁיִישׁ מִרְחָק אֵין סוֹפֵי בֵּין שְׁנֵי הַקְּצוּוֹת,
וּלְכֵן אֵי אֶפְשָׁר הִזָּה לְעֵבֵר אוֹתוֹ בְּהִלְיָכָה.
אֲבָל הַדֵּלּוֹג בְּעֵצָם מְסַפֵּר לָנוּ אֵת הַסְּפּוֹר
הָאִמְתִּי — אֵת סְפּוֹר הָאֲהָבָה שֶׁל ה'
וְעִם יִשְׂרָאֵל!

חינוך והשפעה הם המטרה של חג הפסח – החל מהמעגל

הפנימי של הבית היהודי, כאשר כל הילדים מסובין סביב שולחן הסדר, בו עוברת המסורת מדור לדור; דרך עם ישראל כולו, שאמונתו מתעצבת בחג הפסח, תורתו פותחת ב"אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" וכל מעגל השנה שלו הוא "זכר ליציאת מצרים"; ועד להשפעה על העולם כולו, תכלית לידת עם ישראל היוצא ממיצרי מצרים להביא לעולם תודעה חדשה. כיצד ניתן להשפיע בצורה הטובה והמועילה ביותר? במה תלויות ההשפעה על בני הבית, החדרת האמונה אל תוך המציאות והפעולה על העולם כולו? חג הפסח הוא חג האמונה וגם חג החסד והאהבה. כדי להשפיע על הזולת, בכל מעגל, נדרש המשפיע לאמונה מוחלטת – אמונה בה' הנותן לו כח, אמונה במסר אליו הוא מחנך, ולא פחות מכך אמונה במי שהוא פונה אליו, בטוב המיוחד שלו ובסגולותיו האישיות. לצד האמונה הוא נדרש גם להתמסרות מוחלטת – לדצון להעניק ללא שיו, מתוך גדלות-נפש וללא אינטרס-אישי. זו דמותו של המשפיע ה'גדול', המקבל את השראתו מאברהם אבינו – "האדם הגדול בענקים", ראש כל המאמינים, האוהב ואיש החסד.

גליון הפסח החגיגי, על שלל שיעוריו, נוגע בהיבטים השונים של ההשפעה מתוך אמונה וגדלות-נפש – החל משיעור שבת-הגדול, המגדיר את גדלות-המוחין של המשפיע; דרך שיעורי פסח העוסקים בחינוך הילדים ובבנין האמונה של עם ישראל; ועד לשני מפגשים מדתקים ויוצאי-דופן העוסקים בהיבטים שונים של הפצת תורה לאומות העולם.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 - המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ש	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר